

Tuomas Pekkarinen ja Juha Tuomala

Joustavan hoitorahan työllisyysvaikutusten arviointi

Valtioneuvoston
selvitys- ja tutkimus-
toiminnan julkaisusarja

2019:46

ISSN 2342-6799

ISBN PDF 978-952-287-768-0

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:46

Joustavan hoitorahan työllisyysvaikutusten arviointi

Tuomas Pekkarinen ja Juha Tuomala

Valtioneuvoston kanslia

ISBN: 978-952-287-768-0

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtioneuvoston kanslia		28.6.2019
Tekijät	Tuomas Pekkarinen ja Juha Tuomala		
Julkaisun nimi	Joustavan hoitorahan työllisyysvaikutusten arviointi		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:46		
Diaari/hankenumero		Teema	
ISBN PDF	978-952-287-768-0	ISSN PDF	2342-6799
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-768-0		
Sivumäärä	74	Kieli	suomi
Asiasanat	Joustava hoitoraha, osittainen hoitoraha, osa-aikatyö		
Tiivistelmä <p>Tässä tutkimuksessa arvioidaan alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat suunnatun joustavan hoitorahan käyttöä ja työllisyysvaikutuksia. Osa-aikaisesti työskentelevien pienten lasten vanhemmille tarjolla oleva joustava hoitoraha korvasi vuonna 2014 aiemman tasoltaan selvästi matalamman osittaisen hoitorahan. Kannustimen parantamisella haluttiin edistää työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista ja lisätä etenkin kotihoidon tuella pieniä lapsia hoitaneiden asteittaista siirtymistä työelämään osa-aikatyön kautta. Pienten lasten äitien työllisyyskehitystä verrataan difference-in-differences kehikossa niihin vanhempiin, joihin reformi ei vaikuttanut. Tulosten perusteella osa-aikatyötä tukemaan tarkoitettua hoitorahan käyttö lisääntyi selvästi pienten lasten äitien keskuudessa. Sen sijaan työllisyysvaikutukset olivat pienempiä ja vaihtelivat erilaisissa kohdejoukoissa. Työpäivät lisääntyivät erityisesti koti-hoidontuella aiemmin olleilla. Toisaalta osa-aikainen työskentely lisääntyi ja työpäivät vähenivät uudistuksen myötä jonkin verran myös työssä olleiden keskuudessa.</p>			
Tämä julkaisu on toteutettu osana valtioneuvoston selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa. (tietokayttoon.fi)			
Julkaisun sisällöstä vastaavat tiedon tuottajat, eikä tekstisisältö välttämättä edusta valtioneuvoston näkemystä.			
Kustantaja	Valtioneuvoston kanslia		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Statsrådets kansli		28.6.2019
Författare	Tuomas Pekkarinen och Juha Tuomala		
Publikationens titel	Utvärdering av den flexibla vårdpenningens verkningar på sysselsättningen		
Publikationsseriens namn och nummer	Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2019:46		
Diarie-/ projektnummer		Tema	
ISBN PDF	978-952-287-768-0	ISSN PDF	2342-6799
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-768-0		
Sidantal	74	Språk	finska
Nyckelord	Flexibel vårdpenning, partiell vårdpenning, deltidsarbete		
<p>Referat</p> <p>Denna studie utvärderar effekterna av flexibel vårdpenning som genomfördes 2014. Flexibel vård-penning betalas för de föräldrar till små barn under 3 år som arbetar 30 timmar eller mindre och tar hand om barn för resten av tiden. Ett av syftet med flexibel vårdpenning är att uppmuntra föräldrar till små barn att arbeta deltid och återgå till arbetslivet snabbare. För att identifiera sysselsättningseffek-ter av flexibel vårdpenning använder vi difference-in-differences method och stora mikronivådatasat-ser. Vi jämnar sysselsättningstrender hos mammor och fäder till små barn till de föräldrar som inte påverkades av reformen. Enligt resultaten ökade upptagningen av flexibelt ersättningsvärde avsevärt på grund av reformen bland småbarnsföräldrar. Vi finner också mindre positiva effekter för arbets-dagar och deltidsarbete. Resultaten avseende sysselsättningseffekter varierar emellertid mellan olika grupper av mor och fäder.</p>			
<p>Den här publikation är en del i genomförandet av statsrådets utrednings- och forskningsplan. (tietokayttoon.fi) De som producerar informationen ansvarar för innehållet i publikationen. Textinnehållet återspeglar inte nödvändigtvis statsrådets ståndpunkt</p>			
Förläggare	Statsrådets kansli		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Prime Minister's Office		28 June 2019
Authors	Tuomas Pekkarinen and Juha Tuomala		
Title of publication	Evaluation of employment effects of flexible care allowance		
Series and publication number	Publication series of the Government's analysis, assessment and research 2019:46		
Register number		Subject	
ISBN PDF	978-952-287-768-0	ISSN (PDF)	2342-6799
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-768-0		
Pages	74	Language	Finnish
Keywords	Flexible care allowance, partial care allowance, part-time work		
Abstract <p>This paper evaluates the effects flexible care allowance implemented in 2014. Flexible care allowance is paid for those parents of small children under the age of 3 who work 30 hours or less and take care of child for rest of the time. One of the aims of the flexible care allowance is to encourage parents of small children to work part-time and to return to working life more rapidly. In order to identify employment effects of flexible care allowance we utilize difference-in-differences method and large micro level data sets. We compare employment trends of mothers and fathers of small children to those parents who were not affected by the reform. According to the results take-up of flexible allowance care increased considerable due to the reform among parents of small children. We also find smaller positive effects for employment days and working part-time. However, the results concerning employment effects vary among different groups of mother and fathers.</p>			
This publication is part of the implementation of the Government Plan for Analysis, Assessment and Research. (tietokayttoon.fi) The content is the responsibility of the producers of the information and does not necessarily represent the view of the Government.			
Publisher	Prime Minister's Office		
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1. JOHDANTO	9
2. PIENTEN LASTEN VANHEMPIEN TYÖLLISYYS JA LASTENHOIDON TUET	12
Kotihoidon tuki	14
Osittainen hoitoraha	15
3. UUSI JOUSTAVA HOITORAHA	17
4. TUTKIMUSKIRJALLISUUTTA	22
5. TUTKIMUSAINEISTO JA MENETELMÄT	26
5.1 Aineisto	27
5.2 Tutkimusasetelma ja tilastolliset menetelmät	28
6. JOUSTAVAN HOITORAHAN KÄYTTÖ	31
7. ARVIOT JOUSTAVAN HOITORAHAN TYÖLLISYYSVAIKUTUKSISTA	38
7.1 Ryhmittäiset vaikutusarviot	40
7.2 Vaihtoehtoisia arviointeja	53
7.3 Joustavan hoitorahan julkistaloudelliset vaikutukset	56
8. JOHTOPÄÄTÖKSET	58
LÄHTEITÄ JA TAUSTA-AINEISTOJA	60
LIITTEET	62

1. JOHDANTO

Työllisyysasteen nostoa koskevassa julkisessa keskustelussa pienten lasten vanhemmat nostetaan usein esiin esimerkkinä ryhmästä, jonka työllisyysastetta olisi mahdollista nostaa työn tarjontaa kannustavilla toimenpiteillä. Erityisesti pienten lasten äitien työllisyysasteet ovatkin Suomessa jonkin verran matalampia kuin vaikkapa Ruotsissa. Eroa naapurimaahan on selitetty mm. kotihoidon tuen tasolla ja pitkällä kestolla sekä sillä, että Ruotsissa mahdollisuudet osa-aikaiseen työskentelyyn ovat paremmat. Työllisyysasteen nostokeinoista esimerkiksi kotihoidon tuen keston lyhentäminen on viime aikoina herättänyt kiivastakin keskustelua mutta vähemmälle huomiolle ovat jääneet eräät jo toteutetut toimenpiteet, joilla on pyritty helpottamaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista sekä edistämään mahdollisuuksia osa-aikaiseen työskentelyyn.

Tässä tutkimuksessa kartoitetaan vuoden 2014 alusta voimaan tulleen joustavan hoitorahan käyttöä ja työllisyysvaikutuksia. Joustava hoitoraha on tukimuoto, jonka tavoitteena on helpottaa perhe- ja työelämän yhdistämistä. Joustavan hoitorahan käyttöönotolla pyrittiin ennen kaikkea parantamaan pienten lasten vanhempien kannustimia siirtyä kokopäiväisestä lastenhoidosta osa-aikatyöhön maksamalla rajallisen määrän työtunteja tekeville alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille aiempaa suurempaa rahallista korvausta. Alle 3-vuotiaan lapsen vanhempi on oikeutettu joustavaan hoitorahaan, jos hän tekee enintään 30 tuntia töitä viikossa (kuitenkin enintään 80 prosenttia normaalista työajasta). Joustava hoitoraha korvasi pienten lasten vanhempien kohdalla aiemmin käytössä olleen osittaisen hoitorahan. Joustava hoitoraha muutti työajan mukaista porrastusta alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien osalta. Työajan ollessa 60 prosenttia tavanomaisesta, uusi joustava hoitoraha tarjosi 2,5 kertaa suuremman korvauksen verrattuna aiempaan osittaiseen hoitorahaan. Vastaavasti korvaus oli 1,7-kertainen, jos työaika oli 80 prosenttia tavanomaisesta. Näin ollen ainakin periaatteessa pienten lasten vanhempien taloudelliset kannustimet työskennellä osa-aikaisesti lisääntyivät merkittävästi joustavan hoitorahan myötä.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa joustavaa hoitorahaa saavien vanhempien taustaominaisuuksista ja arvioida joustavan hoitorahan lyhyen aikavälin vaikutus sitä käyttävien vanhempien työn tarjontaan. Lisäksi arvioimme myös sitä, miten työn tarjontavaikutus vaihtelee vanhempien taustaominaisuuksien mukaan. Osa-aikatyön

kannattavuutta lisäävät tukimuodot vaikuttavat työn tarjontaan erisuuntaisesti riippuen tukeen oikeutettujen lähtötilanteesta. Joustavan hoitorahan kohdalla työn tarjonnan voidaan odottaa lisääntyvän niiden vanhempien kohdalla, jotka muuten olisivat hoitaneet lapsiaan kotona. Kokopäivätyöissä olevien pienten lasten vanhempien työn tarjonta saattaa sen sijaan vähentyä joustavan hoitorahan myötä, koska heille on nyt kannattavampaa vähentää työtunteja. Lisäksi joustavan hoitorahan vaikutuksia rajoittavat ylipäänsä mahdollisuudet tehdä osa-aikatyötä, jotka taas riippuvat oleellisesti koulutuksesta sekä toimialasta. Pyrimmekin tutkimuksessamme arvioimaan joustavan hoitorahan työllisyysvaikutuksia eri väestöryhmissä, jotka on jaettu henkilöiden lähtötilanteen, koulutuksen sekä toimialan mukaan.

Jotta joustavan hoitorahan vaikutuksia voitaisiin uskottavasti arvioida, on meillä oltava joku käsitys siitä, mitä joustavaa hoitorahaa käyttävien pienten lasten vanhempien työn tarjonnalle olisi tapahtunut, jos tätä tukimuotoa ei olisi otettu käyttöön. Tulisi siis tietää, millainen alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien työllisyyskehitys olisi ollut, jos uutta joustavaa hoitorahaa ei olisi ollut. Pelkkä alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien työllisyyden vertaaminen ennen ja jälkeen joustavan hoitorahan käyttöönoton ei kerro tämän tukimuodon vaikutuksesta työllisyyteen, koska työllisyyteen vaikuttavat monet eri tekijät – erityisesti yleinen talouskehitys. Tästä syystä tässä tutkimuksessa käytetään alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille kahta vertailuryhmää, joiden työn tarjonnan muutokset tuottavat tietoa työllisyyden kehityksestä ilman joustavaa hoitorahaa. Ensimmäisessä vertailuasetelmassa alle 3-vuotiaiden vanhempien työllisyyden muutoksia verrataan kouluikäisten, 1. ja 2.-luokkalaisten lasten vanhempien työllisyyden muutoksiin. Sekä alle 3-vuotiaiden että kouluikäisten lasten vanhemmat olivat ennen uudistusta osittaisen hoitorahan piirissä. Kouluikäisten (1. ja 2.-luokkalaisten) vanhempien osa-aikatyön tukemiseen tarkoitettu etuus ei muuttunut, eli heillä rahallinen kannustin säilyi entisellään. Vaihtoehtoisesti verorokkiryhmänä voidaan käyttää vanhempia, jotka eivät ole oikeutettuja joustavaan hoitorahaan, koska heidän nuorin lapsensa on juuri täyttänyt kolme vuotta.

Joustavan hoitorahan käyttöönotto oli merkittävä lastenhoidon tukia koskeva uudistus, jonka vaikutukset ovat itsessään mielenkiintoisia. Toisaalta tutkimustieto joustavan hoitorahan vaikutuksista voi antaa viitteitä siitä, kuinka paljon työllisyysastetta on mahdollista nostaa vaikuttamalla pienten lasten vanhempien työn teon kannustimiin. Näiden tulosten lisäksi pohdimme tässä raportissa joustavan hoitorahan käyttöön oton fiskaalisia implikaatioita. Joustava hoitoraha aiheutti uusia kustannuksia mutta tuotti myös lisääntyneiden työpäivien muodossa uusia verotuloja. Näitä lisääntyneitä verotuloja ja kustannuksia vertailemalla voidaan päästä karkeaan arvioon siitä, miten joustava hoitoraha vaikutti julkistalouteen lyhyellä aikavälillä.

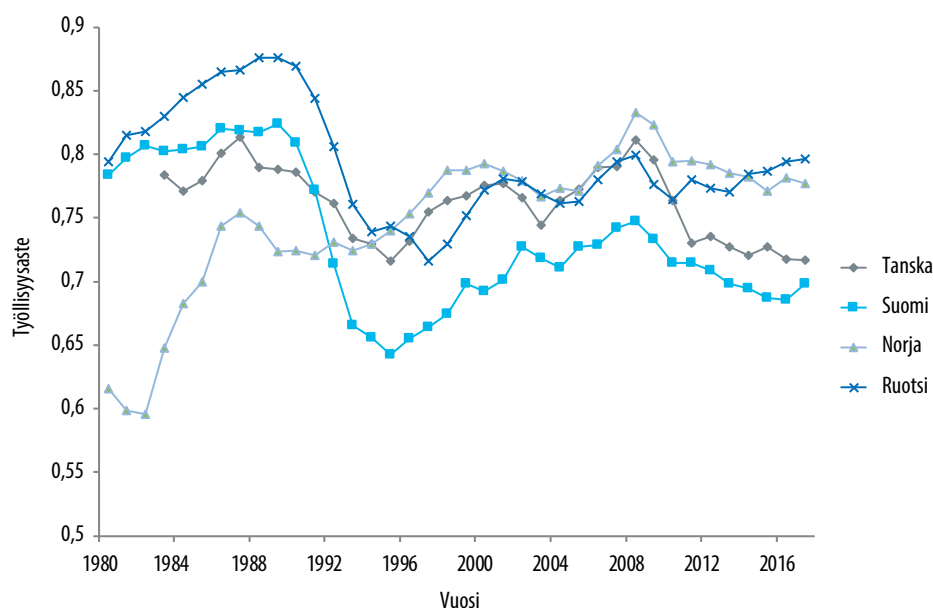
Raportti on jaoteltu seuraavasti. Luvussa 2 vertaamme suomalaisten pienten lasten vanhempien työllisyystilannetta ja osa-aikatyön yleisyyttä muihin Pohjoismaihin. Tämän

jälkeen luvussa 3 selitetään joustavan hoitorahan pääpiirteet sekä esitetään arvioita sen potentiaalisista kannustinvaiikutuksista. Luvussa 4 luodaan tiivistetty katsaus lasten hoidon tukien vaikutuksia käsittelevään tutkimuskirjallisuuteen ja luvussa 5 esitellään raportissa käytetty aineisto sekä menetelmät. Kuten edellä todettiin, tämän raportin tavoitteena on selvittää joustavan hoitorahan käyttöä ja tuottaa tietoa sen työllisyysvaikutuksista. Nämä tulokset esitellään luvuissa 6 ja 7 Jälkimmäisen yhteydessä pohditaan myös joustavan hoitorahan julkistaloudellisia vaikutuksia. Luvussa 8 esitellään raportin johtopäätökset.

2. PIENTEN LASTEN VANHEMPIEN TYÖLLISYYS JA LASTENHOIDON TUET

Pienten lasten vanhempien työn teon kannustimista on Suomessa keskusteltu jo pitkään. Yksi syy tähän on etenkin lastensaanti-ikäisten suomalaisnaisten pohjoismaisittain matala työllisyysaste. Kuviossa 1 on kuvattu 25–34-vuotiaiden naisten työllisyysasteet Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Tanskassa vuosina 1980–2017. Kuten kuvasta selvästi ilmenee, on tämän ikäisten naisten työllisyys ollut Suomessa selvästi matalampi kuin muissa Pohjoismaissa aina 1990-luvun lamasta lähtien. Erityisesti ero Ruotsiin on tuntuva ja se on lisäksi kasvanut vuodesta 2010 lähtien. Suuri ero Ruotsiin saattaa kuitenkin osin selittyä tilastointitapojen eroilla, sillä toisin kuin Suomessa vanhempainvapaalla olevat tilastoidaan Ruotsissa työllisiksi (Kambur ja Pärnänen, 2017).

Kuvio 1. 25–34-vuotiaiden naisten työllisyysasteen Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Tanskassa 1980–2017 (Lähde OECD Database)

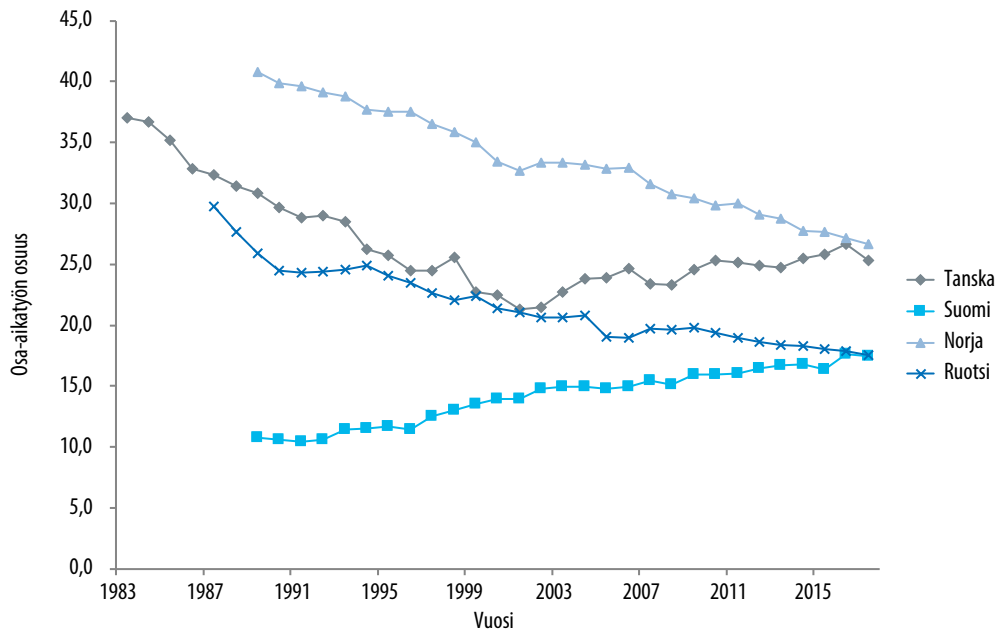
Vaikka työllisyysasteiden erot maiden välillä voivat heijastella monia taustalla vaikuttavia tekijöitä, on suomalaisnaisten matala työllisyysaste usein tulkittu merkiksi siitä, että työn ja lasten hoidon yhdistäminen on Suomessa vaikeampaa kuin muissa Pohjoismaissa. Yhtenä merkinä tästä on pidetty suomalaislasten matalaa osallistumisastetta varhaiskasvatukseen. Siinä missä Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa selvästi yli 90 prosenttia 3–5-vuotiaista lapsista osallistui varhaiskasvatukseen vuonna 2016 OECD:n mukaan, oli vastaava osuus Suomessa vain 84 prosenttia.

Myös suomalaisnaisten vähäisen osa-aikatyön on katsottu heijastelevan samaa ilmiötä.¹ Vuonna 2017 osa-aikatyötä tekevien naisten osuus oli 22 prosenttia. Osa-aikatyön yleisyys on vahvasti korreloittunut toimialarakenteen kanssa, koska mahdollisuudet siirtyä työskentelemään osa-aikaisesti vaihtelevat toimialoittain (ks. esim. Työllisyys ja työttömyys vuonna 2017, Tilastokeskus). Tilastokeskuksen mukaan osa-aikaisuus on Suomessa yleisintä tukku- ja vähittäiskaupassa, majoitus- ja ravitsemusalalla sekä terveys- ja sosiaalipalveluissa. Nämä ovat myös verrattain naisvaltaisia toimialoja.

Vaikka osa-aikatyö on yleistynyt Suomessa, on osa-aikatyötä tekevien naisten osuus työskäyväistä naisista ollut Suomessa selvästi matalampi kuin muissa Pohjoismaissa. Kuviossa 2 on kuvattu osa-aikatyötä tekevien naisten osuus kaikista 25–65-vuotiaista työssä olevista naisista Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Tanskassa vuosina 1983–2017. Vaikka osa-aikatyötä tekevien naisten osuus on jatkuvasti noussut Suomessa ja saanut jo kiinni Ruotsin tason, on se silti edelleen matalampi kuin Norjassa ja Tanskassa.

¹ Lisäksi osa-aikaisesti työskentelevien naisten keskimääräinen viikkotyöaika on Suomessa lyhyempi kuin esimerkiksi Ruotsissa (Kauhanen 2015).

Kuvio 2. Osa-aikatyötä tekevien naisten osuus 25–64-vuotiaista työssä käyvistä naisista Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Tanskassa 1983–2017 (Lähde: OECD database)

Syitä suomalaisnaisten matalalle työllisyysasteelle sekä pienelle osa-aikatyön osuudelle on haettu suomalaisesta sosiaaliturvajärjestelmästä, jossa pienten lasten vanhempiin kohdennetaan useita etuuksia ja palveluita. Näillä etuuksilla ja palveluilla katsotaan usein olevan vaikutuksia työn teon kannustimiin. Suomalaisen järjestelmän tarjoamat etuudet poikkeavat muista Pohjoismaista etenkin niiden vanhempien kohdalla, jotka eivät ole enää oikeutettuja vanhempainrahaan. Vanhempainrahan loputtua vanhemmilla, joilla on työsuhde, on oikeus hoitovapaaseen, josta maksetaan kotihoidon tukea (jos lapsi ei osallistu kunnan järjestämään päivähoitoon). Myös vanhemmilla, joilla ei ole työsuhdetta, on oikeus kotihoidon tukeen. Vaihtoehtoisesti lapsi voi osallistua kunnan järjestämään päivähoitoon. Työelämän ja lastenhoidon yhteensovittamista on pitkään pyritty edistämään parantamalla osa-aikatyön tekemisen taloudellisia kannustimia ns. osittaisen hoitorahan avulla. Vuonna 2014 käyttöön tuli uusi joustava hoitoraha, jonka tavoitteena oli parantaa alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien kannustimia tehdä osa-aikatyötä.

Kotihoidon tuki

Suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä poikkeaa muista Pohjoismaista siinä, että kotona tapahtuvaa pienten lasten hoitoa tuetaan Suomessa poikkeuksellisen avokätisesti. Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa kotihoidon tuki on ollut käytössä yhtäjaksoisesti aina 1980-luvun puolivälistä asti. Toisin kuin muissa Pohjoismaissa Suomessa kotihoidon tukea maksetaan

myös useammasta kuin yhdestä lapsesta. Suomalaisvanhemmat ovat oikeutettuja kotihoidon tukeen, jos lapsi ei käytä kunnallisen tai yksityisen päivähoidon palveluja. Vuonna 2019 kotihoidon tuen suuruus oli 338 euroa kuukaudessa yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta ja 103 euroa jokaisesta muusta alle 3-vuotiaasta sekä 65 euroa jokaisesta yli 3-vuotiaasta mutta alle kouluikäisestä lapsesta. Monet kunnat maksavat kotihoidon tuen päälle myös kuntakohtaisia lisiä, jotka vahvistavat kannustimia hoitaa lapsia kotona.

Etenkin kotihoidon tuella lapsiaan hoitavien pienten lasten äitien osuus on Suomessa suurempi kuin muissa Pohjoismaissa. Suomessa pitkään kotihoidon tuella lapsia kotona hoitavat ovat usein muita äitejä heikommin koulutettuja ja pienituloisia (ks. esim. Salmi ja Närvi 2017). Tilastojen perusteella kotihoidon tuen käyttö on vähentynyt viime vuosina jonkin verran (ks. esim. Findikaattori). Vuonna 2016 kotihoidon tukea sai 106 300 henkilöä, kun vielä vuonna 2010 heitä oli 117 835. Kotihoidon tuen saajien määrän lasku selittyy esimerkiksi ikäluokkien pienenemisellä sekä yleisen taloudellisen tilanteen ja työllisyyden parantamisella. Valtaosa, eli 92,4 prosenttia kotihoidon tuen saajista, oli naisia vuonna 2016. Kaikista alle 3-vuotiaista lapsista, joista ei enää maksettu vanhempainpäivärahaa, kotihoidon tuen piirissä 46 prosenttia, kun vuonna 2000 vastaava osuus oli 58 prosenttia.

Kotihoidon tuen kannustinvaikutukset ovat herättäneet paljon keskustelua. Kotihoidon tuen on katsottu kannustavan vanhempia (lähinnä äitejä) jäämään kotiin hoitamaan lapsia työelämään palaamisen sijasta. Kärkkäinen ja Tervola (2018) ovat laskeneet kotihoidon tuella olevien pienten lasten vanhempien työllistymisveroasteita simulaatiomallien avulla. Työllistymisveroaste kuvaa sitä, kuinka suuren osan työllistynyt henkilö menettää nettopalkastaan verotuksen ja menetettyjen tulonsiirtojen vuoksi. Simulaatiomalleja hyödyntämällä voidaan laskea laskennallisia työllistymisveroasteita, jotka poikkeavat toisistaan kotitalouden rakenteen ja työllistymispalkan mukaan. Kärkkäisen ja Tervolan (2018) laskelmat osoittavat, että vuonna 2015 kotihoidon tukea saavien vanhempien keskimääräinen työllistymisveroaste oli 58 % mutta tämän keskiarvon taakse kätkeytyy paljon vaihtelua ja työllistymisveroaste vaihtelee laajalti 30 %:sta aina 100 %:iin. Nämä laskelmat osoittavat, että kotihoidon tuki voi oleellisesti heikentää kannustimia työllistyä.

Osittainen hoitoraha

Koska osa-aikatyö on usein nähty yhtenä keinona yhdistää pienten lasten kotona tapahtuva hoito ja työelämään osallistuminen, pienten lasten vanhemmille suunnattuihin tukiin on myös pyritty sisällyttämään osa-aikatyöhön kannustavia elementtejä. Vuodesta 1989 lähtien pienten, alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat ovat voineet hakea

Kansaneläkelaitokselta osittaista hoitorahaa, jos tehtyjen työtuntien määrä ei ylitä 30 tuntia viikossa.² Tämä tukimuoto ei sulje pois kunnallisten tai yksityisten päivähoitopalveluiden käyttöä. Vuodesta 2004 lähtien osittainen hoitoraha laajennettiin koskemaan myös kouluikäisten, 1. ja 2.-luokkalaisten lasten vanhempia.). Vuonna 2014, jolloin alle 3 v. vanhemmille maksettava joustava hoitoraha otettiin käyttöön, oli osittaisen hoitorahan taso 96,89 e/kk.

Aiemman osittaisen hoitorahan (jota voivat siis edelleen saada 1.–2.luokkalaisten vanhemmat) tavoitteena oli edistää työn ja perhe-elämän yhteensovittamista parantamalla vanhempien taloudellisia mahdollisuuksia työskennellä osa-aikaisesti. On kuitenkin kyseenalaista, kuinka hyvin tämä tukimuoto on onnistunut lisäämään osa-aikatyön tekemistä pienten lasten vanhempien keskuudessa. Aiempien pienten lasten vanhempien työn tarjontaa käsittelevien tutkimusten mukaan paluu perhevapailta työelämään osa-aikatyön kautta oli hyvin vähäistä vuosina 1996–2006 (Haataja ja Juutilainen 2014). Osittaisen hoitorahan käyttö myös lisääntyi selvästi vasta vuonna 2004, kun sen käyttö tuli mahdolliseksi myös kouluikäisten lasten vanhemmille (Aalto, 2013). Lisäksi pienten lasten vanhemmat eivät yleensä käyttäneet osittaista hoitorahaa vaihtoehtona kotihoidon tuelle, vaan siirtyivät käyttämään osittaista hoitorahaa vasta kotihoidon tukikauden jälkeen. Osittainen hoitorahan tarjoama korvaus koettiin vähäiseksi, etenkin kun lasten päivähoidosta aiheutuvat kustannukset eivät joustaneet riittävästi palvelujen käytön mukaan (STM, 2013).

2 Saman työntekijän palveluksessa vähintään kuusi kuukautta viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana työssä olleet ovat työehtosopimuslain mukaan oikeutettuja osittaiseen hoitovapaaseen.

3. UUSI JOUSTAVA HOITORAHA

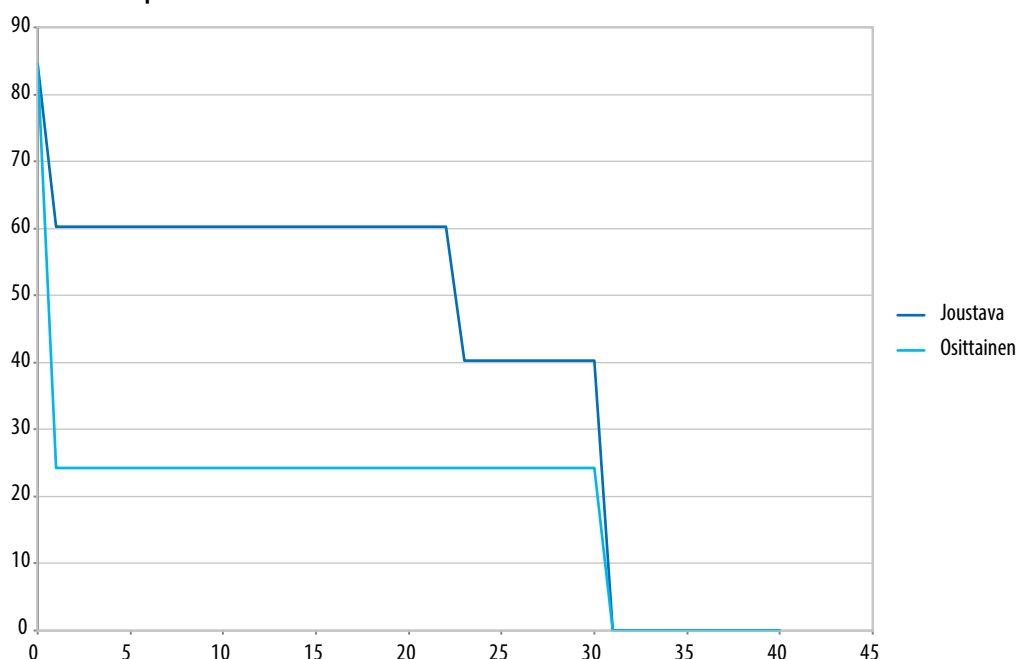
Osittaisen hoitorahan käyttö jäi pienten lasten vanhempien keskuudessa niin alhaiseksi, että sen katsottiin epäonnistuneen pienten lasten vanhempien työn teon kannustimien parantamisessa (STM, 2013). Tämä oli yksi syy siihen, miksi vuonna 2014 otettiin käyttöön uusi tasoltaan korkeampi joustava hoitoraha. Joustava hoitoraha korvasi alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien kohdalla osittaisen hoitorahan. Joustavan hoitorahan aiempaa paremmilla taloudellisilla kannustimilla haluttiin parantaa edelleen mahdollisuuksia työ- ja perhe-elämän yhdistämiseen ja edistää entistä tehokkaammin esimerkiksi kotihoidon tuella pieniä lapsia hoitaneiden asteittaista siirtymistä osa-aikatyön kautta työelämään.

Joustava hoitoraha nosti osa-aikatyön yhteydessä maksettavaa tukea tuntuvasti. Siinä missä alle 30 tuntia viikossa töitä tekevä sai osittaista hoitorahaa n. 97 euroa kuukaudessa, nosti joustava hoitoraha tätä korvausta 150 prosenttia 243 euroon jos työtunteja oli enintään 22,5 euroa tai 60 prosenttia täydestä työviikosta. Tällainen osa-aikaisuus tarkoittaa käytännössä kolmen päivän työviikkoa tai 4,5 tunnin työpäivää. Jos työtunteja oli enemmän kuin 22,5 mutta vähemmän kuin 30 tuntia viikossa tai 80 prosenttia täydestä työviikosta, oli joustavan hoitorahan korvaus 162 euroa, mikä sekin on 67 prosenttia enemmän kuin osittaisella hoitorahalla. 60–80 prosentin työaika vastaa neljän päivän työviikkoa tai 6 tunnin työpäivää.

Oikeutta joustavaan hoitorahaan määrittävät työsuhteen laadun osalta samansisältöiset säännökset kuin osittaisen hoitorahan kohdalla. Hakijan on oltava virka- tai työsuhteessa, apurahan saaja tai yrittäjä. Työntekijän on kyettävä sopimaan lyhennetystä työajasta työnantajan kanssa. Hakijan ei kuitenkaan tarvitse lyhentää työaikaansa, jos se täyttää joustavan hoitorahan ehdot ilman lyhentämistä. Jos hakijalla on oikeus vanhempainpäivärahoihin, ei hän ole oikeutettu joustavaan tai osittaiseen hoitorahaan. Myös jos hakija itse hoitaa lasta pääasiallisena hoitajana kotihoidon tuella, hän ei voi saada joustavaa tai osittaista hoitorahaa. Joustavaa tai osittaista hoitorahaa voi saada vain yhdestä lapsesta kerrallaan. Esimerkiksi joustavaa hoitorahaa alle 3-vuotiaasta saava ei voi samanaikaisesti saada osittaista hoitorahaa toisesta kouluikäisestä lapsesta. Joustavaa hoitorahaa voi kuitenkin saada samanaikaisesti esimerkiksi yksityisen hoidon tuen kanssa, tai jos lapsi on kunnallisessa päivähoitossa. Molemmat vanhemmat voivat saada tukia yhtä aikaa, mikäli hoitavat

lasta eri aikoina. Lisäksi on mahdollista, että työssä oleva vanhempi saa joustavaa hoitorahaa ja kotona oleva puoliso kotihoidon tukea. Osa-aikatyötä tukemaan tarkoitettujen hoitorahojen saaminen ei edellytä vanhempien asumista samassa taloudessa asumista. Sen sijaan pidemmällä sairauslomalla olevat tai työkyvyttömyyseläkkeelle joutuneet eivät ole oikeutettuja joustavan tai osittaisen hoitorahan saamiseen.

Kuvio 3. Kotihoidosta maksettavat tuet viikottaisten työtuntien funktiona osittaisen ja joustavan hoitorahan tapauksessa

Joustavan hoitorahan vaikutusta kotihoidosta maksettaviin tukiin on pyritty havainnollistamaan kuviossa 3, jossa on piirretty kotihoidosta maksettavat tuet viikottaisten työtuntien funktiona sekä joustavan että osittaisen hoitorahan tapauksessa. Kuten kuvioista 3 selvästi ilmenee, joustava hoitoraha laskee loivemmin työtuntien funktiona kuin osittainen hoitoraha. Vaikutus on erityisen suuri siirryttäessä kokopäiväisestä kotihoidosta positiivisille työtunneille. Molempien tukimuotojen tapauksessa kotihoidosta maksettava tuki nolautuu, kun tuensaaja tekee enemmän kuin 30 tuntia viikossa.

Joustavan hoitorahan kannustinvaikutuksia arvioitiin sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän mietinnössä (STM, 2013). Näiden kannustinvaikutusten arviointia vaikeuttaa tulonsiirtojärjestelmän yleinen monimutkaisuus. Etenkin pienituloisten henkilöiden kohdalla työn teon kannustimiin eivät vaikuta pelkästään suoraan pienten lasten vanhemmille suunnatut tuet vaan myös toimeentulo- ja asumistuki, jotka reagoivat työtuntien muutoksista seuraaviin työtulojen muutoksiin. Työryhmän tekemien, vuoden 2012 etuus- ja verolainsäädäntöön perustuvien esimerkkilaskelmien perusteella joustava hoitoraha ei

juurikaan muuttanut lyhyiden osa-aikatyöjaksojen kannattavuutta pienituloisten yksinhuoltajien kohdalla, koska palkan lisääntyessä sekä toimeentulotuki että asumistuki vastaavasti pienenevät. Sen sijaan pidempien osa-aikaisuuksien kannattavuus lisääntyi myös tässä ryhmässä.

Joustavan hoitorahan kannustinvaikutusten arviointi on yksinkertaisempaa niiden henkilöiden kohdalla, joiden kotitalouden tulot ovat tarpeeksi suuria, etteivät he ole enää oikeutettuja toimentulotukeen tai asumistukeen. Tällöin työn teon kannustimiin vaikuttavat lähinnä tuloveroasteikko ja osa-aikaisesta työstä maksettavat tuet. Taulukossa 1 on raportoitu työllistymisveroasteita eri esimerkkitapauksissa, jotka vaihtelevat oletetun tuntipalkan mukaan. Työllistymisveroaste on taloustieteellisessä kirjallisuudessa usein käytetty työn kannustimien mittari, joka pyrkii ottamaan huomioon kaikki tulonsiirtojärjestelmän tuloihin vaikuttavat tekijät työtulojen kasvaessa. Työllistymisveroaste kertoo, kuinka suuren osan työllistymistuloista maksetaan veroina tai menetettyinä työtuloina. Jos esimerkiksi työllistymisveroaste on 50 prosenttia tarkoittaa tämä sitä, että työllistymistuloista 50 prosenttia menevät veroihin tai menetettyihin tulonsiirtoihin. Joustava hoitoraha vaikuttaa työllistymisveroasteisiin siten, että siirryttäessä osa-aikaiseen työhön tulonsiirtoja menetetään vähemmän kuin ilman joustavaa hoitorahaa. Joustavan hoitorahan pitäisi siis vähentää työllistymisveroasteita.

Taulukossa raportoidaan työllistymisveroasteita karkeasti yksinkertaistetuissa esimerkkitapauksissa, joissa kaikissa työllistyvällä henkilöllä on yksi alle 3-vuotias lapsi, jonka hoitamisesta hän voi saada joustavaa hoitorahaa. Taulukossa pyritään vertaamaan joustavan hoitorahan luomia kannustimia osittaisen hoitorahan luomiin kannustimiin ottamalla huomioon esimerkkitapausten mukaisten työllistymispalkkojen implikoimat tuloveroasteet. Työllistymisveroasteiden tasot eivät sinänsä ole tässä taulukossa mielenkiinnon kohteina, vaan lähinnä joustavan ja osittaisen hoitorahan implikoivien työllistymisveroasteiden ero. Eli se, miten joustava hoitoraha alensi työllistymisveroasteita ja paransi työnteon taloudellisia kannustimia verrattuna aikaisempaan tilanteeseen.

Taulukko 1. Työllistymisveroasteita eri työllistymispalkkoilla yhden alle 3-vuotiaan lapsen huoltajan esimerkkitapauksessa osittaisella ja joustavalla hoitorahalla

Osa-aikaisuus	Esimerkki A: työllistymispalkka 10 €/h		Esimerkki B: työllistymispalkka 12,5 €/h		Esimerkki C: työllistymispalkka 18,75 €/h	
	Osittainen hoitoraha	Joustava hoitoraha	Osittainen hoitoraha	Joustava hoitoraha	Osittainen hoitoraha	Joustava hoitoraha
20 %	77 %	36 %	65 %	31 %	45 %	23 %
40 %	43 %	22 %	36 %	19 %	29 %	21 %
60 %	31 %	25 %	29 %	25 %	31 %	30 %
80 %	29 %	25 %	30 %	27 %	33 %	31 %

Kuten taulukosta 1 käy ilmi, joustava hoitoraha alensi erityisesti lyhytaikaisen osa-aikatyön työllistymisveroasteita. Työtunneiltaan vähäisten osa-aikatöiden työllistymisveroasteet liki puolittuivat kaikissa esimerkkitapauksissa. Lyhyiden osa-aikatöiden yhteydessä voidaan myös lastenhoitokustannusten, joita ei näissä laskelmissa ole otettu huomioon, olevan suhteellisen pieniä. Osa-aikatyön pituuden kasvaessa joustavan hoitorahan vaikutus työllistymisveroasteeseen pienenee mutta silti se pienentää työllistymisveroastetta kaikissa esimerkkitapauksissa.

Osa-aikatyön houkuttelevuuden lisääntyminen voi myös kannustaa lyhentämään työaikaa. Koska joustava hoitoraha nosti osa-aikatyön ohessa maksettavien tukien tasoa, pienensi se myös samalla työajan lyhentämisestä aiheutuvia kustannuksia. Näitä on pyritty havainnollistamaan taulukossa 2 käyttäen samoja esimerkkitapauksia kuin taulukossa 1. Taulukossa 2 vertailukohtana on nyt tilanne, jossa esimerkkihenkilö tekee 100 %:sta työaikaa ja taulukossa raportoidaan työajan lyhentämisestä aiheutuvat käytettävissä olevien tulojen menetykset lyhennettäessä työaikaa.

Taulukko 2. Työajan lyhentämisestä aiheutuvat käytettävissä olevien tulojen menetykset eri tuntipalkkoilla yhden alle 3-vuotiaan lapsen huoltajan esimerkkitapauksessa osittaisella ja joustavalla hoitorahalla

Osa-aikaisuus	Esimerkki A: työllistymispalkka 10 €/h		Esimerkki B: työllistymispalkka 12,5 €/h		Esimerkki C: työllistymispalkka 18,75 €/h	
	Osittainen hoitoraha	Joustava hoitoraha	Osittainen hoitoraha	Joustava hoitoraha	Osittainen hoitoraha	Joustava hoitoraha
20 %	- 72 %	- 60 %	- 71 %	- 63 %	- 71 %	- 64 %
40 %	- 50 %	- 40 %	- 48 %	- 40 %	- 46 %	- 42 %
60 %	- 28 %	- 24 %	- 27 %	- 24 %	- 29 %	- 27 %
80 %	- 14 %	- 11 %	- 15 %	- 12 %	- 17 %	- 14 %

Taulukko 2 näyttää selvästi, että työajan lyhentämisestä aiheutuvat kustannukset pienenevät joustavan hoitorahan myötä. Vaikka muutokset työajan lyhentämisestä aiheutuvista

kustannuksista eivät ole suuria, on tärkeää muistaa, että pienten lasten vanhemmat saattavat arvostaa vapaa-aikaa paljon. Lasten ollessa pieniä kotona vietetty aika on vanhemmille oletettavasti arvokkaampaa kuin monissa muissa elämäntilanteissa. Taloustieteellisessä kielenkäytössä tämä tarkoittaa sitä, että työnteon vaihtoehtokustannukset voivat olla korkeita, kun huollettavana on pieniä lapsia. Tällöin pienetkin muutokset osa-aikatyön kannustimissa voivat tehdä työajan lyhentämisen houkuttelevaksi.

Joustavan hoitorahan kannustinvaikutukset ovat siis periaatteessa kahden suuntaisia. Toisaalta sen pitäisi kannustaa joitain kotihoidon tuella lapsiaan hoitavia siirtymään takaisin työelämään. Toisaalta taas joustava hoitoraha lisäsi osa-aikatyön houkuttelevuutta myös kokopäivätyössä olevien pienten lasten vanhempien kohdalla. Näistä erisuuntaisista vaikutuksista johtuen joustavan hoitorahan nettovaikutus kokonaistyöpanokseen on teoreettisesti epäselvä. Sen suuruus riippuu myös siitä, kuinka paljon henkilöt eri ryhmissä reagoivat työn teon rahallisten kannustimien muutoksiin. Se, lisäikö vai vähensikö joustava hoitoraha kokonaistyöpanosta, on siis viime kädessä empiirinen kysymys.

4. TUTKIMUSKIRJALLISUUTTA

Pienten lasten vanhempien työllisyys on ollut aktiivinen tutkimuskohde jo pitkän aikaa. Kysymystä on pidetty merkittävänä, koska erityisesti nuorten naisten työllisyysasteen nosto on nähty yhtenä realistisena keinona parantaa kokonaistyöllisyyttä. Niinpä erilaisten tuki- ja palvelumuotojen vaikutuksia naisten työn tarjontaan on tutkittu paljon kansainvälisessä ja myös suomalaisessa tutkimuskirjallisuudessa. Työn ja pienten lasten vanhemmuuden yhdistämisen vaikeus on nähty myös yhtenä miesten ja naisten työmarkkina-aseman erojen selittäjänä. Tämän vuoksi pienten lasten vanhempien työn teon edellytyksiä parantavat keinot ovat mielenkiintoisia myös sukupuolien välisen tasa-arvon näkökulmasta, mikä osaltaan on motivoinut näitä kysymyksiin paneutuvaa tutkimusta.

Miesten ja naisten työmarkkina-aseman ja lasten syntymän välinen yhteys on hyvin dokumentoitu tosiasia. Viime vuosina kerääntynyt tutkimustieto osoittaa selvästi, että lasten syntymä vaikuttaa naisten tuloihin ja työkuukausiin negatiivisesti samalla kun sillä ei ole juuri mitään vaikutusta miesten vastaaviin tulemiin. Esimerkiksi Ernjæs ja Kunze (2008) tutkivat lapsen syntymän vaikutusta palkkoihin saksalaisella aineistolla. Heidän tulosten mukaan naisten palkat laskivat 3–5 prosenttia, kun he palasivat töihin lasten syntymän jälkeen. Samanlaisia tuloksia ovat raportoineet myös Angelov, Johansson ja Lindahl (2016) ruotsalaisella aineistolla sekä Kleven, Landais ja Søgård (2018) tanskalaisella aineistolla. Nämä kaksi viimeksi mainittua tutkimusta myös laskevat lasten syntymän vaikutuksen miesten ja naisten väliseen palkkaeroon. Näiden tulosten mukaan naisten palkat jäävät 20 prosenttia matalammiksi kuin miesten palkat lasten syntymän seurauksena. Lasten syntymällä on siis melko selviä negatiivisia vaikutuksia naisten urakehitykseen mikä osaltaan selittää sukupuolten välisiä eroja työmarkkina-asemassa.

Huoli lasten syntymän ja urakehityksen välisestä yhteydestä on luonnollisesti motivoinut päättäjiä ja tutkijoita etsimään toimenpiteitä, jotka helpottavat lasten hoidon ja työn teon yhteensovittamista ja sitä kautta mahdollisesti pienentävät lasten syntymästä naisten työuralle aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia. Työn ja perheen yhteensovittamista voidaan edistää esimerkiksi toimivilla päivähoitopalveluilla tai perhevapaajärjestelmää kehittämällä. Osa-aikatyön mahdollistaminen on myös usein nähty yhtenä keinona edesauttaa pienten lasten vanhempien työhön osallistumista. Kansainväliset vertailut

(Gutierrez-Domenech 2005, Blau ja Kahn 1990) sekä tutkimukset, joissa tarkastellaan yhdessä maassa toteutettujen uudistusten vaikutuksia (Del Boca 2002), osoittavat, että sellaiset työmarkkinoiden jäykkyydet, jotka rajoittavat osa-aikatyön mahdollisuuksia vaikuttavat negatiivisesti erityisesti pienten lasten äitien osallistumisasteeseen. Näin ollen joustavan hoitorahan kaltaisten tukien voidaan olettaa lyhentävän pienten lasten vanhemmuudesta aiheutuvia urakatkoksia.

Kuten edellä todettiin, yksi suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän erikoisuus on pienten lasten hoitamisesta maksettava kotihoidon tuki. Sen vaikutuksista pienten lasten vanhempien työllisyyteen on keskusteltu suomalaisessa tutkimuskirjallisuudessa vilkkaasti. Kosonen (2014) arvioi kotihoidon tuen vaikutuksia naisten työn tarjontaan käyttäen hyväksi kuntien välillä tapahtuvaa vaihtelua kotihoidon tuen tasossa. Kunnat voivat maksaa kotihoidon tuen päälle ns. kuntalisia. Tämän vuoksi kotihoidon tuen taso vaihtelee asuinkunnasta riippuen. Kososen tulosten mukaan kotihoidon tuella on suuri vaikutus työn tarjontapäätöksiin. Kotihoidon tuen 100 euron korotus vähensi tulosten perusteella äitien työllisyyttä 3 prosentilla. Vaikutukset olivat suuremmat enemmän koulutetuilla äideillä kuin vähemmän koulutetuilla. Sen sijaan kuntalisillä ei tutkimuksen mukaan ollut vaikutusta isien työllisyyteen. Tämän lisäksi Kosonen ja Huttunen (2018) ovat näyttäneet, että kotihoidon tuen päälle maksettavat kuntalisät pidentävät kotihoitojaksoja.

Myös Räsänen, Österbacka, Valaste ja Haataja (2019) havaitsivat, että kotihoidon tuen korkea korvaustaso on yhteydessä heikompaan kiinnittymiseen työmarkkinoille. Tässäkin tutkimuksessa hyödynnettiin kuntien välisiä eroja kotihoidon tuen kuntalisien suuruudessa. Kuntalisät ja korkeampi kotihoidon tuen taso myöhensi äitien paluuta työmarkkinoille riippumatta siitä, oliko äiti työllinen vai työtön. Toisaalta vastakkaisiakin tuloksia on saatu. Salmi ja Närvi (2017) mukaan kotihoidon tuen kuntalisällä ei ollut vaikutuksia hoitojaksojen pituuteen. Kotihoidon tuen tason sijaan keskeinen tekijä työllistymisessä on äitien koulutustaso. Tutkimuksen mukaan ryhmä, johon kotihoidon tuen keston muutoksilla voitaisiin vaikuttaa, on pieni, sillä pitkään kotihoidon tukea käyttävien äitien koulutustaso on usein matala. Heikommin koulutetuilla äideillä voi puolestaan olla ylipäättään vaikeuksia työllistymisessä riippumatta kotihoidon tuesta.

Muista Pohjoismaista vain Norjassa on maksettu pidempään suomalaista kotihoidon tukea muistuttavaa tukea. Vuonna 1998 Norjassa alettiin maksaa tukea alle 3-vuotiaiden lasten kotihoidosta. Tuki on sittemmin rajattu vain alle 2-vuotiaisiin. Nas (2003) sekä Drange ja Rege (2013) ovat tutkineet tämän tukimuodon vaikutuksia naisten työllisyyteen. Tulokset ovat lyhyellä aikavälillä hyvin samansuuntaisia kuin suomalaiset tulokset. Myös norjalainen versio kotihoidon tuesta vähensi naisten työllisyyttä. Drange ja Rege (2013) arvioivat tuen vaikutuksia myös pitemmällä aikavälillä. Heidän tulosten mukaan tuella ei ole enää vaikutuksia naisten työllisyyteen 6 vuotta lasten syntymän jälkeen. Drange ja Rege tulkitsevat

tuloksiaan siten, että mahdollisuus osa-aikatyöhön tukijaksojen aikana auttoi naisia pitämään osaamistaan yllä ja siten edesauttoi täysimittaista töihin paluuta.

Norjalaiset tutkimustulokset näyttäisivät tukevan joustavan hoitorahan tavoitteita siinä mielessä, että norjalaisen kotihoidon tuen mahdollistama osa-aikatyö näytti helpottavan lasten hoidon ja työn yhdistämistä. Tällaisten tukimuotojen vaikutukset eivät kuitenkaan ole välttämättä yksiselitteisiä. Blau ja Kahn (2013) arvioivat, että politiikkatoimenpiteillä, joiden tarkoituksena on helpottaa työn ja perheen yhdistämistä, voi olla vastakkaissuuntaisia vaikutuksia naisten työmarkkina-asemaan. Yhtäältä ne saattavat helpottaa heikommissa työmarkkina-asemassa olevien naisten työmarkkinoille tuloa. Toisaalta pitkät vanhempainvapaat ja osa-aikatyön tekemisen tukeminen voivat saada paremmassa työmarkkina-asemassa olevat naiset tyytymään vaatimattomampiin työtehtäviin ja osa-aikaiseen työskentelyyn. Britanniaasta saadut kokemukset osoittavat myös, että osa-aikatyöhön kannustavilla tukimuodoilla on voi olla monensuuntaisia vaikutuksia. Erityisen kiinnostuksen kohteena on ollut working families' tax credit –tuki, joka tukee lapsiperheiden vanhempien työssäkäyntiä. Blundell, Duncan, McRae ja Meghir (2000) sekä Bewer, Duncan, Shephard ja Suárez (2005) ovat arvioineet tämän tukimuodon työllisyysvaikutuksia. Saatujen tulosten mukaan tuki lisäsi merkittävästi yksinhuoltajien työssäkäyntiä mutta samalla vähensi naimisissa olevien naisten työtunteja.

Osa-aika työn tekeminen ei myöskään riipu pelkästään työn tarjonnan kannustimista. Mahdollisuus osa-aikatyöhön vaihtelee toimialoittain ja tämä vaihtelu heijastaa osittain tuotantoteknologioiden eroja. Niinpä osa-aikatyön kannustimien paraneminen voi johtaa myös työpaikkojen ja toimialan vaihtojen lisääntymiseen. Blundell, Brewer ja Francesconi (2008) tutkivat tätä joustoulottuvuutta britannialaisella aineistolla. Heidän tulostensa mukaan working families' tax credit –tuen työllisyysvaikutukset selittyvät pitkälti työpaikkojen vaihtajilla. Nämä tutkimustulokset osoittavat, että vanhemmat voivat reagoida työn teon kannustimien muutoksiin useilla eri ulottuvuuksilla ja, että toimialarakenne vaikuttaa oleellisesti siihen, miten helppoa heidän on siirtyä osa-aikatyöhön sen kannattavuuden lisääntyttyä.

Osa-aikaisuus voi olla toimiva tapa yhdistää työ- ja perhe-elämä lasten ollessa pieniä. Parhaassa tapauksessa osa-aikaisuus voi myös toimia väylänä kokopäiviseen työhön elämäntilanteen sen mahdollistaessa. Kyyrän (2008) tutkimuksessa havaittiin, että osa-aikatyötä sovitellulla päivärahalla tehneet työllistyivät kaksi kertaa nopeammin kuin kokonaan työttömänä olleet. Toisaalta on muistettava, että osa-aikatyö voi olla vastentahtoista ja sen lisääntymisellä saattaa olla kielteisiä vaikutuksia (ks. Haataja, Kauhanen ja Nätti (2011); Ojala, Nätti ja Kauhanen. 2015, 2016; Salmi 2019). Osa-aikaisesti työskentelevän mahdollisuus vaikuttaa työaikoihin ja työn sisältöön tai saada koulutusta työpaikalla voi olla koko-aikaista työntekijää huonompia. Lisäksi Kauhasen (2016) mukaan osa-aikatyöntekijöillä on usein toimeentulovaikeuksia.

Tasa-arvon näkökulmasta merkittävää on sekin, että perhevapaiden käytöllä voi olla kielteisiä vaikutuksia naisten palkkakehitykseen ja työuriin. Esimerkiksi Kellokummun (2007) ja Naparin (2007) mukaan pitkällä perhevapailla on negatiivinen vaikutus yksityisellä sektorilla olevien äitien palkkakehitykseen. Etenkin hyvätuloisten äitien ja niiden, jotka olivat pitkään yli kaksi vuotta perhevapaalla, palkkakehitys kärsi. Perhevapaiden kielteiset vaikutukset palkkakehitykseen tasoittuvat kuitenkin ajan kuluessa työmarkkinoille paluun jälkeen. Isien palkkakehitykseen vastaava kielteistä vaikutusta ei havaittu johtuen luultavasti osin siitä, että heillä vanhempainvapaiden käyttö oli ylipäättään vähäisempää ja lyhytaikaisempaa.

Naisten työn tarjontaan voidaan pyrkiä vaikuttamaan myös varhaiskasvatuspalvelujen saatavuuden edistämisen ja hinnoittelun keinoin. Lastenhoidon kustannusten vaikutuksesta naisten työn tarjontaan ei kuitenkaan ole saavutettu yksimielisyyttä. Joissain tutkimuksissa lastenhoidon kustannuksilla on havaittu olevan vaikutuksia naisten työn tarjontaan (ks. esim. Gelbach 2002). Lefebvre ja Merrigan (2008) arvioivat vuonna 1997 Kanadan Québecissa toteutettua ohjelmaa, jossa päivähoitopaikkojen hintaa alennettiin 4-vuotiaiden lasten vanhemmille. Vuonna 2000 alennus laajennettiin kaikkiin päivähoitoikäisiin. Reformin myötä esikouluikäisten lasten äitien työn tarjonta ja tulot nousivat selvästi.

Gathmann ja Sass (2018) arvioivat saksalaisella aineistolla tehdyssä tutkimuksessa julkisen päivähoidon hintoja nostaneen reformin vaikutuksia. Hinnan nousu vähensi päivähoidon käytön todennäköisyyttä 8 prosenttiyksiköllä. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan havaittu merkittäviä vaikutuksia työn tarjontaan lukuun ottamatta joitain pienempiä erityisryhmiä. Pohjoismaisista tutkimuksista Havnes ja Mogstad (2011) eivät havainneet, että lastenhoidon tuen lisäämisellä 1970-luvun Norjassa olisi ollut positiivisia vaikutuksia naisten työn tarjontaan. Ruotsissa Lundin, Mörk ja Öckert (2008) eivät löytäneet vaikutuksia naisten työn tarjontaan reformille, jossa lastenhoidon kuluille asetettiin katto. Kaestner, Lubotsky ja Qureshi (2016) osoittavat, että oleellisin pienten lasten äitien työn tarjontapäätöksiin vaikuttava tekijä, on reservatiopalkan (alin palkkataso, jolla työ otetaan vastaan) ja kotiin jäämisestä saatavan hyödyn suhde.

5. TUTKIMUSAINEISTO JA MENETELMÄT

Tämän tutkimuksen tavoitteena on arvioida joustavan hoitorahan työllisyysvaikutuksia. Koska eri väestöryhmien työllisyysilanteeseen vaikuttavat lukemattomat ajassa muuttumattomat ja muuttuvat tekijät, ei pelkkä joustavaa hoitorahaa saavien ja sitä vaille jääneiden lapsiperheiden työllisyysilanteen vertailu kerro välttämättä joustavan hoitorahan vaikutuksista paljoakaan. Jotta joustavan hoitorahan vaikutuksia voitaisiin uskottavasti arvioida, on meillä oltava joku käsitys siitä, mitä joustavaa hoitorahaa käyttävien pienten lasten vanhemmille olisi tapahtunut, jos tätä tukimuotoa ei olisi otettu käyttöön. Empiirissä politiikkavaikutusten tutkimuksessa tämä ongelma pyritään ratkaisemaan löytämällä kontrolliryhmä, jonka tulemat tuottavat luotettavaa tietoa siitä, mitä toimenpiteen kohteena olevalle treatment-ryhmälle olisi tapahtunut, jos toimenpidettä ei olisi toteutettu.

Tässä tutkimuksessa käytetään kahta kontrolliryhmää, joiden työn tarjonnan muutokset tuottavat tietoa työllisyyden kehityksestä ilman joustavaa hoitorahaa. Ensimmäisessä vertailuasetelmassa alle 3-vuotiaiden vanhempien työllisyyden muutoksia verrataan koulukäisten, 1. ja 2.-luokkalaisten lasten vanhempien työllisyyden muutoksiin. Vaihtoehtoisesti voidaan verrokkiryhmänä myös käyttää vanhempia, jotka eivät ole oikeutettuja joustavaan hoitorahaan, koska heidän lapsi on juuri täyttänyt kolme vuotta. Esittelemme seuraavassa tutkimuksessamme käytettävän aineiston, minkä jälkeen esittelemme tutkimuksessa käytettävän menetelmän lähemmin. Tämän yhteydessä myös tutkimuksessa käytettyjen vertailuryhmien valinta perustellaan syvällisemmin.

5.1 Aineisto

Tässä tutkimuksessa käytettävä aineisto on muodostettu yhdistämällä tietoja Tilastokeskuksen FOLK-moduuleista ja (harmonisoimattomasta) palkkarakenneaineistosta.³ FOLK-moduuleista käytössä ovat perus-, perhe-, työssäkäynti- asuinliitto- ja tulomodulit. Lisäksi aineistoon on yhdistetty Kelan rekistereistä luovutettuja tietoja osittaista ja joustavaa hoitorahaa saaneiden maksu- ja hoitorahajaksoista. FOLK-moduuleista muodostettava aineistoa kutsutaan jatkossa kokonaisaineistoksi koska siihen valikoituvat sekä työmarkkinoilla että niiden ulkopuolella olevat vanhemmat. Kokonaisaineiston etuna onkin, että se mahdollista työmarkkinoille ja sieltä pois tapahtuvien siirtymien seuraamisen. Sen sijaan kokonaisaineiston työssäkäyntitiedot ovat rajalliset sillä se sisältää vain karkeita tietoja vuosittaisista työpäivistä. Palkkarakenneaineisto sisältää yksityiskohtaisempia tietoja työssäkäynnistä. Sen avulla voidaan tarkastella työtuntien ja osa-aikatyön kehitystä. Palkkarakenneaineistossa ovat kuitenkin vain vuoden viimeisellä neljänneksellä töissä olleet henkilöt.

Hoitorahajaksotietojen perusteella voidaan päätellä vuosi- ja myös kuukausitasolla erilaisia lapsenhoidon tukia (kotihoidon tuki, osittainen hoitoraha, joustava hoitoraha ja yksityisen hoidon tuki) saaneet vanhemmat. Lisäksi hoitorahajakson aikana maksetun hoitorahan määrästä on mahdollista arvioida, tekivätkö joustavaa hoitorahaa saaneet enintään 22,5 vai enintään 30 tunnin työviikkoa.

Eri tilastoista ja rekistereistä yhdistetty tutkimusaineisto sisältää kattavasti tietoja joustavaa hoitorahaa käyttävien iästä, sukupuolesta, koulutuksesta, asuinalueesta, toimialasta, lasten lukumäärästä sekä erilaista ansio- ja muista tuloista. Kyseessä on kokonaisaineisto, joka kattaa kaikki alle 3-vuotiaiden ja kouluikäisten 1. ja 2.-luokkalaisten lasten vanhemmat. Vuodet 2010–2016 kattava aineisto mahdollistaa vertailut ajalta ennen ja jälkeen joustavaa hoitorahaa. Näin voidaan vertailla sitä, miten joustavaa hoitorahaa saavat eroavat taustansa suhteen osittaista hoitorahaa saavista lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä.⁴ Lisäksi luvussa 5.2 arvioidaan, miten pienten lasten äitien työllisyyskehitys on muuttunut lapsen kolmannen ikävuoden rajalla reformin jälkeen.

Käyttämämme aineisto on sekoitus vuosi- ja kuukausitason muuttujia. Tieto osittaisen tai joustavan hoitorahan maksuista on raportoitu kuukausittain, kun taas tiedot henkilöiden työllisyydestä sekä heitä kuvaavat taustamuuttujat ovat saatavissa vain vuositasolla.

³ Palkkarakenneaineisto sisältää sekä yksityisen että julkisen (kunnat, kuntainliitot ja valtio) sektorin, mutta muuttujia ei ole yhdenmukaistettu yli vuosien. Kyseessä on noin 1/3 otos kokonaisaineistosta, jossa tietoja työntekijästä ja työnantajasta vuoden viimeiseltä neljännekseltä. Aineistosta puuttuvat alle 5 henkilön yritykset ja ne yksityisen sektorin palkansaajat, joiden palvelussuhde on alkanut tai loppunut kesken tilastointikuukautta (ks. tarkemmin Tilastokeskuksen aineistokuvaukset).

⁴ Aineisto oli tutkijoiden käytettävissä Tilastokeskuksen Fiona-etäkäyttöjärjestelmän kautta.

Analyysin yksinkertaistamiseksi käytämme jatkossa kuukausitason aineistoa, missä työllisyystiedot ovat henkilöittäin vakioita vuosien sisällä.⁵ Tällä tavoin aineistosta on helpompi identifioida joustavaan hoitorahaan oikeutetut lapsiperheet. Vanhemmat tulevat mukaan aineistoon lapsen syntymäkuukautena (jolloin ikä 0) ja poistuvat siitä lapsen täyttäessä 36 kuukautta (3 vuotta). Vastaavasti aineisto pitää sisällään vanhempia, joilla on 1. ja 2 luokkalaisten ikäisiä lapsia.⁶ Aineiston suuren koon ja myös vertailuasetelman selkeyden takia aineisto rajattiin viime vaiheessa äiteihin, joilla oli joko alle 3-vuotiaita tai kouluikäisiä lapsia (ei molempia).⁷ Lastenhoidon tukia saavien isien lukumäärä ja osuus kaikista tukea saaneista on kuitenkin melko pieni.

5.2 Tutkimusasetelma ja tilastolliset menetelmät

Politiikkamuutosten vaikutusten uskottava arvioiminen edellyttää, että käytettävissä on kontrolliryhmä, jonka tulemat tuottavat tietoa siitä, mitä muutoksen kohteena olleelle treatment-ryhmälle olisi tapahtunut siinä vaihtoehtoisessa tilanteessa, jossa politiikkamuutosta ei toteutettu. Kuten edellä todettiin, tässä tutkimuksessa käytetään kahta vaihtoehtoista kontrolliryhmää, jonka työn tarjonnan muutokset antavat tietoa siitä, miten alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien työn tarjonta olisi muuttunut, jos joustavaa hoitorahaa ei otettu käyttöön.

Tutkimusmenetelmää, jossa politiikkamuutosten vaikutuksia pyritään arvioimaan vertailemalla kahden ryhmän tulemien muutoksia, kutsutaan tutkimuskirjallisuudessa *differences-in-differences* -menetelmäksi. Kuvio 3 pyrkii havainnollistamaan menetelmän logiikkaa ja välttämättömiä oletuksia. Kuvion vakaa-akseli kuvaa aikaa ja pystyakseli jotain tulemaa Y. Kuviossa on kuvattu sekä treatment-ryhmän (punainen) että kontrolliryhmän (sininen) tulemien kehitys ajassa. Kiinnostuksen kohteena on pystyviivan indikoimalla hetkellä toteutetun reformin vaikutus tulemaan Y. Kuten kuviosta käy ilmi, treatment-ryhmän tulema nousee reformin jälkeen yhdellä yksiköllä ja kontrolliryhmän tulema laskee kahdella

5 Vaihtoehtoisesti analyysissä voidaan käyttää vuosittaista aineistoa, missä oikeus joustavaan hoitorahaan aggregoidaan vuositason tasolle. Tällä aineistolla saadaan kvalitatiivisesti hyvin samanlaisia tuloksia. Kuukausittaista aineistoa käytettäessä estimaattien keskivirheet korjataan klusteroimalla ne henkilötasolla.

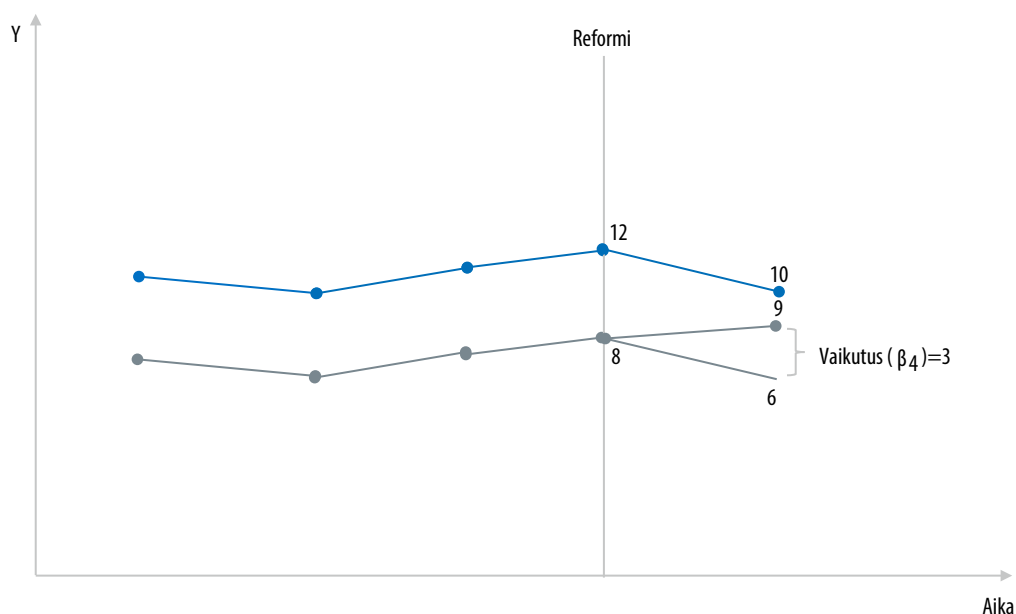
6 Kouluikäiset on aineistossa rajattu iän perusteella vuoden lopussa 7–9-vuotiaisiin. Käytännössä oikeus hoitorahaan alkaa 1.8 sinä vuonna, kun lapsi aloittaa peruskoulun tai osallistuu oppivelvollisena esiopetukseen oppivelvollisuuskoulun aloittamista edeltävänä lukuvuonna ja päättyy 31.7 sinä vuonna, jolloin perusopetuksen toisen lukuvuoden. Lisäksi pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluville lapsille voidaan maksaa osittaista hoitorahaa vielä 3. lukuvuoden ajan. Myös loma-ajoilta on mahdollista saada osittaista hoitorahaa. (KELA Osittainen hoitoraha 30.1.2019)

7 Tutkimusaineiston erilaiset rajaukset eivät kuitenkaan juuri muuttaneet tutkimuksen keskeisiä tuloksia. Aineistoa on mahdollista käsitellä myös vuositason paneeliaineistona. Tällöin kuitenkin menetetään lasten kuukausittaiset iät ja tieto siitä, onko henkilö ollut koko vai osan vuotta oikeutettu joustavaan hoitorahaan. Tästä huolimatta myös vuositason aineistolla saadut tulokset olivat samansuuntaisia kuin nyt raportoidut.

yksiköllä. Jos oletamme, että ilman toteutettua reformia treatment-ryhmän tulema olisi kehittynyt samalla tavalla kuin kontrolliryhmän tulema, voidaan reformin vaikutus laskea vähentämällä treatment-ryhmän tuleman muutoksesta kontrolliryhmän tuleman muutos. Tällöin reformin vaikutukseksi saadaan kolme yksikköä.

Differences-in-differences –menetelmä perustuu oletukseen, että kontrolliryhmän tulemat tuottavat luotettavaa tietoa treatment-ryhmän tulemista siinä vaihtoehtoisessa tilaneessa, jossa reformia ei olisi toteutettu. Tätä ns. common trends –oletusta ei voi testata, koska se perustuu tulemiin, joita ei koskaan havaita. Oletuksen uskottavuutta lisää kuitenkin se, jos treatment- ja kontrolliryhmän tulemien trendit muistuttavat toisiaan ennen politiikkamuutosta kuten kuviossa 3. Politiikkamuutosta edeltävien trendien samankaltaisuutta voidaan testata tilastollisesti, mutta se ei varsinaisesti testaa itse menetelmän perusoletusta. Common trends –oletuksen lisäksi menetelmän toimivuus edellyttää, ettei politiikkamuutoksen kanssa samanaikaisesti tapahdu muita muutoksia, jotka vaikuttavat kontrolliryhmän tulemiin.

Kuvio 4. Esimerkkikuvio Common Trends oletuksesta

Kun politiikkamuutoksen kohteena olleelle treatment-ryhmälle on löydetty sopiva kontrolliryhmä, voidaan politiikkamuutoksen vaikutus estimoida seuraavalla yksinkertaisella regressiolla:

$$Y_{it} = \beta_1 + \beta_2 \text{treat}_i + \beta_3 \text{post}_t + \beta_4 (\text{treat} * \text{post})_{it} + X_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

jossa Y on selitettävä muuttuja ja regression eksogeeninen virhetermi. Ensimmäinen selittäjä treat_i on dummy-muuttuja, joka saa arvon 1, jos henkilö i kuuluu treatment-ryhmään ja arvon 0, jos i kuuluu kontrolliryhmään. Myös muuttuja post_t on dummy-muuttuja, joka puolestaan saa arvon 1, jos periodi t on reformiperiodi ja arvon 0 muissa tapauksissa. Poliittikkamuutoksen vaikutus identifioidaan tässä regressiossa muuttujien treat ja post ristikkäisvaikutuksen $(\text{treat} * \text{post})_{it}$ kautta. Tämä muuttuja saa arvon 1, jos henkilö i kuuluu treatment-ryhmään ja periodi t on reformiperiodi. Näin ollen politiikkamuutoksen vaikutus tulemaan Y on . Regressioyhtälö (1) voidaan estimoida tavanomaisella OLS-menetelmällä varsin yleisten oletusten vallitessa. Regressioestimaattien keskivirheet klusteroidaan henkilötasolla, koska estimoinnissa käytetään toistuvia havaintoja samoista henkilöistä.

Koska tämän tutkimuksen kiinnostuksen kohteena ovat työllisyysvaikutukset käytetään selitettävänä muuttujana lähinnä vuosittaisia työpäiviä tai vaihtoehtoisia työllisyysmittareita kuten osa-aikatyön tekemisen todennäköisyyttä tai säännöllisiä viikko- ja kuukausittaisia työtunteja. Tämän lisäksi tutkimme joustavan hoitorahan käyttöä, jolloin selitettävänä muuttujana käytetään osittaisen tai joustavan hoitorahan saamisen todennäköisyyttä. Ensisijaisena kontrolliryhmänä tutkimuksessa ovat 1. ja 2.-luokkalaisten lasten vanhempia, jotka olivat alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien tavoin oikeutettuja osittaiseen hoitorahaan ennen vuotta 2014. He eivät kuitenkaan olleet oikeutettuja joustavaan hoitorahaan sen käyttöönoton jälkeen. Joustavan hoitorahan rajoittaminen vain alle 3-vuotiaiden lasten vanhempiin tarjoaa myös vaihtoehtoisen kontrolliryhmän, joka voidaan muodostaa lapsiperheistä, joiden nuorin lapsi on juuri täyttänyt 3-vuotta.

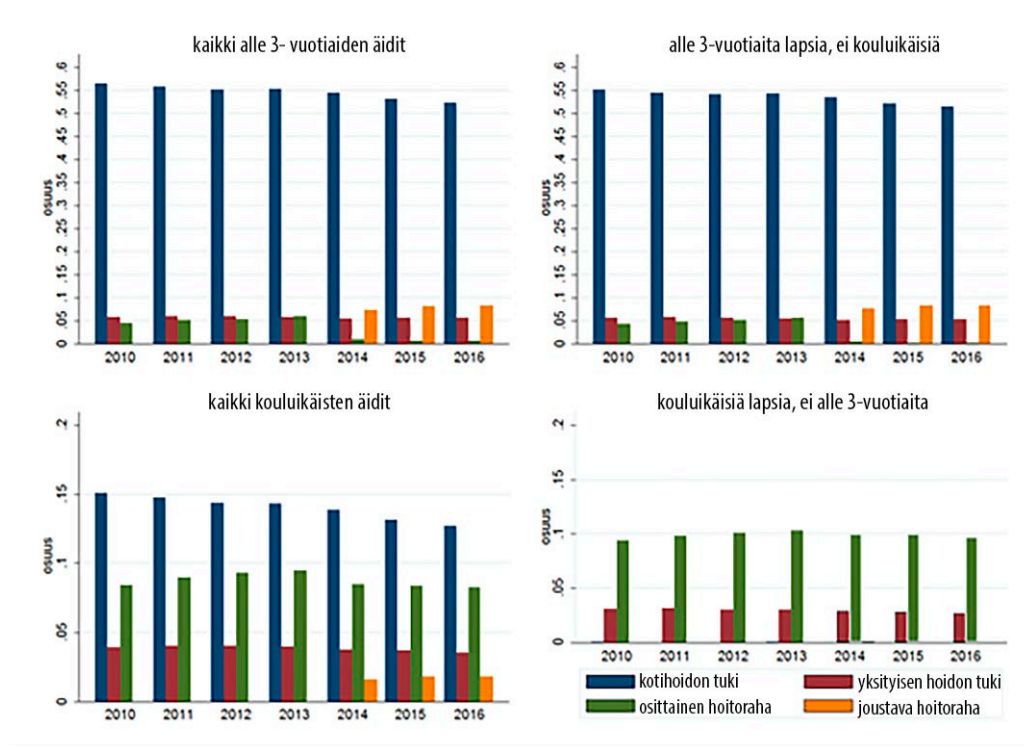
Kuten aikaisemmin todettiin voivat joustavan hoitorahan vaikutukset olla heterogeenisiä sitä nostavan henkilön tilanteesta. Kotihoidon tuella kotona lapsiaan hoitavien vanhempien kannustimet lisätä työtunteja kasvavat, kun taas täysaikaisessa työsuhteessa olevien vanhempien on nyt kannattavampaa vähentää työtuntejaan. Differences-in-differences-menetelmää voidaan käyttää myös heterogeenisten vaikutusten analysoimiseen. Seuraavassa tarkastelemme joustavan hoitorahan työllisyysvaikutuksia erikseen henkilöiden taustamuuttujien perusteella määritellyissä ryhmissä.

6. JOUSTAVAN HOITORAHAN KÄYTTÖ

Joustavan hoitorahan tavoitteena oli helpottaa kotihoidon ja työn teon yhdistämistä, joten on syytä olettaa, että tämän uuden etuuden käyttöönotto muutti lasten hoidon tukien käyttöä. Joustavan hoitorahan tavoitteiden mukaisesti sen pitäisi siirtää jotain vanhempia kotihoidon tuelta joustavan hoitorahan piiriin. On kuitenkin myös mahdollista, että työtuntien vähentämisen tullessa kannattavammaksi tapahtuu myös siirtymiä kokonaan lastenhoidon tukien ulkopuolelta joustavan hoitorahan käyttäjiksi.

Kuviossa 4 tarkastellaan eri lastenhoidon tukimuotojen käyttäjämäärien kehityssuuntia. Kuviossa raportoidaan lastenhoidon tukia vuosina 2010–2016 saaneiden alle 3-vuotiaiden ja kouluikäisten lasten äitien suhteelliset osuudet ryhmien kaikista äideistä. Liitekuviossa 1 esitetään vastaavat kuviot isille.

Tarkasteluperiodin alkuvuosina alle 3-vuotiaiden lasten äideistä yli 55 prosenttia sai kotihoidon tukea. Kotihoidon tukea saavien osuus on kuitenkin ollut laskussa ja vuonna 2016 enää 51 prosenttia sai kotihoidon tukea. Joustava hoitoraha korvasi alle 3-vuotiaiden vanhemmilla osittaisen hoitorahan vuonna 2014, ja sen saajien osuus on ollut kasvussa. Kun vuonna 2013 noin 5 prosenttia alle 3-vuotiaiden äideistä sai osittaista hoitorahaa, niin vuonna 2016 joustavaa hoitorahaa saavien osuus oli noussut 8 prosenttiin. Kouluikäisten vanhemmilla lastenhoidon tukien käyttö on luonnollisesti hyvin erilaista. Kotihoidon tukea ei voi saada sen jälkeen, kun nuorin on täyttänyt kolme vuotta, mutta aineistossa olevat kouluikäisten vanhemmat ovat voineet saada kotihoidon tukea nuoremmista lapsistaan. Etenkin niillä kouluikäisten äideillä, joilla ei ole alle 3-vuotiaita lapsia, osittaista hoitorahaa saaneiden osuus pysyy tarkasteluvuosina melko tasaisena.

Kuvio 5. Lastenhoidon tukia vuosina 2010–2016 saaneet äidit

Sukupuolten välinen ero on silmiinpistävä etenkin kotihoidon tuen tapauksessa, sillä alle 3-vuotiaiden lasten isistä vain 4 prosenttia sai kotihoidon tukea vuonna 2016 (liitekuvio 1). Kotihoidon tukea saaneiden isien osuudessa on kuitenkin nähtävissä hienoista kasvua tarkasteluperiodilla. Myös osittaisen ja joustavan hoitorahan saajien osuudet ovat huomattavasti pienempiä kuin äideillä (alle 1 prosentin tason), mutta myös niissä tapahtuu kasvua loppuperiodia kohden. Ennen vuotta 2014 vain noin puoli prosenttia alle 3-vuotiaiden lasten isistä sai osittaista hoitorahaa, mutta loppuperiodilla saajia oli jo prosentti kaikista isistä. Eli suhteellisesti kasvua voisi pitää merkittävänä. Isien osuudet näitä tukimuotoja saaneista vanhemmista ovat kuitenkin edelleen niin pieniä, että keskitymme joustavan hoitorahan vaikutusten analyysissä pääasiassa äiteihin.

Joustavan hoitorahan käyttäjien ominaisuuksia on kartoitettu aikaisemmin Kellokummun (2017) selvityksessä, jonka mukaan joustavaa hoitorahaa saivat vuosina 2014–2016 eniten hyvätuloiset ja hyvässä työmarkkina-asemassa olevat äidit. Joustavaa hoitorahaa käyttäneet äidit olivat tyypillisesti 30–39-vuotiaita, kun taas kotihoidon tukea olivat keskimäärin vähän tätä nuorempia. Joustavan hoitorahan käyttäjistä vain 10 prosenttia oli isiä. Lapset olivat keskimäärin 1,5-vuotiaita joustavan hoitorahajakson alkaessa.

Taulukossa 3a on raportoitu alle 3-vuotiaiden lasten äitien taustaominaisuuksia sen mukaan nostavako he osittaista tai joustavaa hoitorahaa vai ei. Jotta joustavan hoitorahan käyttöönoton vaikutuksia käyttäjien ominaisuuksiin olisi helpompi arvioida, on nämä

tunnusluvut raportoitu erikseen periodeille ennen vuotta 2014 ja sen jälkeen. Taulukon 3a luvut vahvistavat Kellokummun (2017) johtopäätöksen joustavan hoitorahan käyttäjien erityispiirteistä. Joustavaa tai osittaista hoitorahaa käyttävät alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat ovat selvästi paremmin koulutettuja kuin ne alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat, jotka eivät nosta osittaista tai joustavaa hoitorahaa. Heidän puolisoillaan on myös selvästi korkeammat tulot. Taulukosta myös ilmenee, että valtaosa osittaista tai joustavaa hoitorahaa saaneista alle 3-vuotiaiden lasten äideistä sai edeltävänä vuonna kotihoidon tukea.

Taulukko 3a. Alle 3-vuotiaiden lasten äitien ominaisuudet osittaisen tai joustavan hoitorahan nostamisen mukaan ennen ja jälkeen 2014

	Ei ositt./joustavaa hoitorahaa		Osittainen tai joustava hoitoraha	
	Pre 2014	Post 2014	Pre 2014	Post 2014
Ikä	31,71	32,01	34,11	33,82
Ei tutkintoa	0,14	0,15	0,02	0,03
Toinen aste	0,39	0,39	0,23	0,29
Korkeakoulutus	0,46	0,44	0,74	0,68
Ulkom.taustainen	0,09	0,12	0,01	0,02
Puolison tulot	33768	34650	43448	43083
Kotihoidon tuella edellisenä vuonna	0,58	0,57	0,68	0,68
N	740603	521141	40541	47386

Taulukko 3b. Kouluikäisten lasten äitien ominaisuudet osittaisen hoitorahan nostamisen mukaan ennen ja jälkeen 2014

	Ei osittaista hoitorahaa		Osittainen hoitoraha	
	Pre 2014	Post 2014	Pre 2014	Post 2014
Ikä	37,97	38,06	39,07	38,61
Ei tutkintoa	0,12	0,11	0,02	0,02
Toinen aste	0,39	0,38	0,26	0,28
Korkeakoulutus	0,48	0,50	0,71	0,70
Ulkom.taustainen	0,08	0,10	0,01	0,01
Puolison tulot	35603	37482	44217	45736
N	545463	421839	54233	45465

Taulukko 3a paljastaa kuitenkin myös, että käyttäjien ominaisuudet muuttuvat jonkin verran sen jälkeen, kun joustava hoitoraha tuli käyttöön vuonna 2014. Korkeakoulutettujen osuus käyttäjistä laski samalla kuin vain toisen asteen koulutuksen tai kokonaan ilman tutkintoa vaille jääneiden osuus nousi. Lisäksi puolisoitten tulot laskivat hieman. Nämä muutokset ovat vielä silmiinpistävämpiä, kun otetaan huomioon, ettei joustavan ja osittaisen hoitorahan ulkopuolella olevien alle 3-vuotiaiden äitien ominaisuuksissa tapahtunut samanlaisia muutoksia.

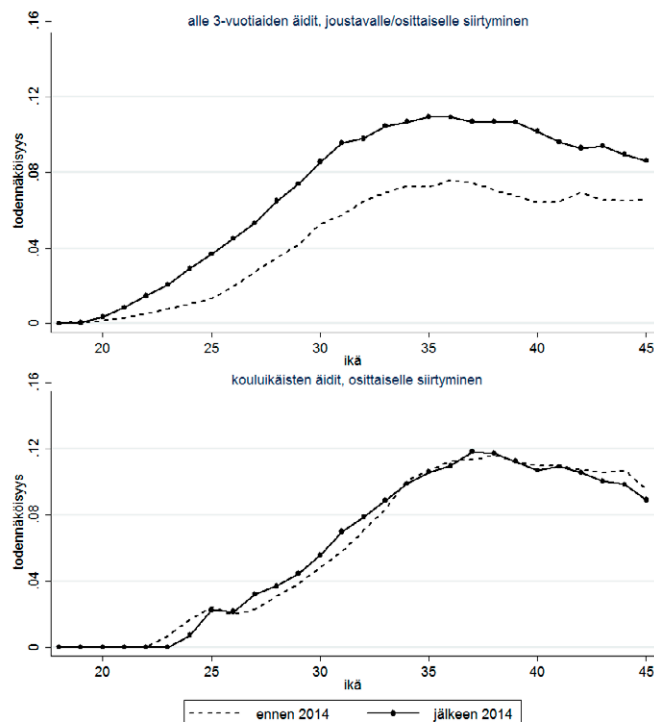
Taulukossa 3b raportoidaan samat tunnusluvut kouluikäisten lasten vanhemmille, jotka olivat oikeutettuja vain osittaiseen hoitorahaan koko tarkasteluperiodin ajan. Myös heidän joukossaan osittaista hoitorahaa nostavat vanhemmat ovat selvästi korkeammin koulutettuja kuin ne kouluikäisten vanhemmat, jotka eivät nosta osittaista hoitorahaa. Osittaista hoitorahaa nostavien kouluikäisten lasten äitien vanhempien ominaisuuksissa ei kuitenkaan tapahdu suuria muutoksia vuoden 2014 jälkeen. Tämä vahvistaa edelleen sitä tulkin-
taa, että mahdollisuus joustavaan hoitorahaan houkutteli sen käyttäjiksi naisia, jotka olivat keskimäärin matalammin koulutettuja kuin aikaisemmin osittaista hoitorahaa käyttäneet naiset.

Joustavaa hoitorahaa saaneiden äitien ominaisuuksien lähempi tarkastelu osoittaa, että koulutusaloista heidän kohdallaan korostuvat terveys- ja hyvinvointialat ja toimialoista terveys- ja sosiaalipalvelut. Edellisvuodelta mitattu toimialatieto puuttuu joustavaa tai osittaista hoitorahaa saaneilla muita harvemmin, koska ryhmissä on vain vähän työttömyyttä kokeneita. Koulutusaloista keskimääräistä harvinaisempia ovat palveluala ja toisaalta pelkkä yleissivistävä koulutus. Yksinhuoltajat ovat analyysin kannalta kiinnostava kohde-
joukko, jonka kannustimien pitäisi kohentua uudistuksen myötä ehkä eniten. Osittaisen ja joustavan hoitorahan käyttäjissä heitä on kuitenkin ollut vähemmän. Vuosina 2010–2013 osittaista hoitorahaa sai 1983 yksinhuoltajaäitiä. Edelleen vuosina 2014–2016 vain 2705 yksinhuoltajaäitiä sai joustavaa hoitorahaa. Lisäksi esimerkiksi ulkomaalaistaustaiset äidit käyttivät selvästi keskimääräistä vähemmän sekä osittaista että joustavaa hoitorahaa. Maakunnittaiset erot hoitorahoja saaneiden ja muiden äitien välillä jäivät melko pieniksi.⁸

Kuvioissa 4 esitetään alle 3-vuotiaiden lasten äitien ikävuosittaiset todennäköisyydet saada osittaista hoitorahaa ennen vuotta 2014 ja joustavaa hoitorahaa vuosina 2014–2016. Vastaavasti alemmasta kuviosta nähdään kouluikäisten lasten äitien ikävuosittaiset todennäköisyydet saada osittaista hoitorahaa. Kuvioista on rajattu pois äidit, joilla oli sekä alle 3-vuotiaita että kouluikäisiä lapsia. Hoitorahan käyttö on yleistynyt vuodesta 2014 lähtien kaiken ikäisillä alle 3-vuotiaiden lasten äideillä. Sen sijaan kouluikäisten lasten äideillä ei ole nähtävissä suurempia ikäryhmittäisiä eroja osittaisen hoitorahan saannin todennäköisyydessä.

⁸ Vastaavia tarkasteluja tehtiin myös osittaista tai joustavaa hoitorahaa saaneille isille. He olivat jopa äitejä paremmin koulutettuja ja keskimäärin erittäin hyvin toimeen tulevia.

Kuvio 6. Ikävuositainen todennäköisyys saada osittaista tai joustavaa hoitorahaa

Taulukossa 4 raportoidaan keskimääräiset työtulot ja työpäivät alle 3-vuotiaiden lasten äideille, jotka saivat osittaista hoitorahaa ennen vuotta 2014 ja joustavaa hoitorahaa vuoden 2014 jälkeen sekä osittaista hoitorahaa saaneille kouluikäisten lasten äideille. Tämä taulukko antaa kuvailevaa tietoa joustavan hoitorahan mahdollisista työllisyysvaikutuksista.

Taulukko 4. Osittaista tai joustavaa hoitorahaa saaneiden alle 3-vuotiaiden ja kouluikäisten lasten äitien työmarkkinatulemat ennen ja jälkeen 2014

	Alle 3-vuotiaiden lasten äidit		Kouluikäisten lasten äidit	
	Pre 2014 Osittainen	Post 2014 Joustava	Pre 2014 Osittainen	Post 2014 Osittainen
Työtulot vuodessa	23833	23090	28559	28575
Työpäivät	352	344	359	356
Palkkarakenneaineistossa	0,73	0,68	0,81	0,79
Säänn. viikkotyöaika	31,39	30,25	31,65	31,09
Kk. työaika	137,22	133,04	138,42	136,53
Osa-aikatyössä	0,66	0,67	0,67	0,69
N kokonaisaineisto	40541	47385	54233	45465
N palkkarakenneaineisto	29467	32278	44055	36078

Taulukosta 4 käy ilmi, että alle 3-vuotiaiden äitien keskimääräiset työtulot ja tehdyt työtunnit laskivat sen jälkeen, kun joustava hoitoraha otettiin käyttöön.⁹ Samoin pieneni palkkarakenneaineistossa havaittavien alle 3-vuotiaiden äitien osuus. Myös tässä aineistossa käytettävissä olevat työllisyyden mittarit, kuten säännöllinen viikkotyöaika ja kuukausittainen työaika, laskivat. Sen sijaan osa-aikatyötä tehneiden alle 3-vuotiaiden lasten äitien nousi hieman. Nämä kehityssuunnat ovat kuitenkin hyvin samanlaisia osittaista hoitorahaa nostavien kouluikäisten lasten joukossa. Näin ollen keskimääräiset muutoksen joustavaa tai osittaista hoitorahaa nostavien pienten lasten äitien työllisyystulemissa saattavat heijastella yleistä työllisyystilanteen muutosta vuosina 2014–2015.

Kuten edellä kävi ilmi, on tämän raportin tavoitteena tuottaa arvioita joustavan hoitorahan työllisyysvaikutuksista nimenomaan vertailemalla alle 3-vuotiaiden ja kouluikäisten lasten vanhempien työmarkkinatulemien muutoksia. Tämän lähestymistavan uskottavuuden kannalta on tärkeää, että nämä tulemat kehittyivät samalla tavalla ennen joustavan hoitorahan käyttöönottoa vuonna 2014. Kuvioissa 5 a tarkastellaan alle 3-vuotiaiden ja kouluikäisten lasten äitien hoitorahojen käyttöä sekä työllisyyden kehitystä vuosina 2010–2016. Näistä kuvioista on rajattu pois äidit, joilla oli sekä alle 3-vuotiaita että kouluikäisiä. Alle 3-vuotiaiden äideillä on nähtävissä selkeä lisäys hoitorahan käytössä vuonna 2014 joustavan hoitorahan tulon myötä. Sen sijaan työpäiviä, työttömyyttä ja työtuloja kuvaavissa käyrissä muutokset ovat olleet vähäisempiä. Etenkin työ- ja työttömyyspäivien trendit näyttävät kehittyneen hyvin samalla tavalla sekä alle 3-vuotiaiden että kouluikäisten vanhempien tapauksissa ennen vuotta 2014.

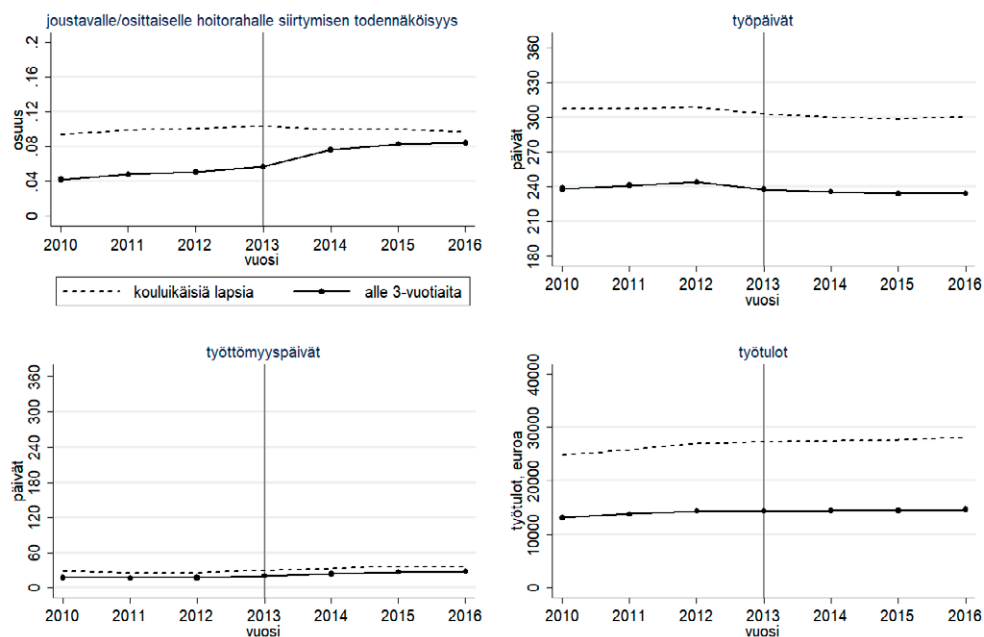
Palkkarakenneaineistoa käyttämällä voidaan tarkastella myös säännöllisen viikkotyöajan, kuukausittaisen kokonaistyöajan sekä osa-aikaisuuden kehitystä alle 3-vuotiaiden ja kouluikäisten lasten vanhempien ryhmissä. Näiden tulemien trendit raportoidaan kuviossa 5 b. Palkkarakenneaineistossa olevilla osittaisen ja joustavan hoitorahan käyttö on jonkin verran yleisempää kuin kokonaisaineistossa. Lisämuuttujista osa-aikatyön tekemisen todennäköisyys kasvaa selvästi loppuperiodilla. Toisaalta silmämääräisesti näyttää siltä, että kehitys olisi käynnistynyt jo ennen vuotta 2014 ja lisäksi myös kouluikäisten äideillä on nähtävissä pienempi nousu osa-aikaisessa työskentelyssä. Näiden erkanneiden trendien vuoksi on epäselvää, voidaanko jatkossa raportoituja vaikutuksia osa-aikaisuuden todennäköisyyteen tulkita puhtaasti joustavan hoitorahan vaikutuksiksi. Sen sijaan keskimääräisissä viikko- ja kuukausittaisissa työtunneissa on nähtävissä pientä laskua johtuen mahdollisesti osa-aikaisen työskentelyn lisääntymisestä.

9 Palkkarakenneaineistosta lasketut keskimääräiset säännöllisen viikkotyöajan työtunnit ylittävät 30 tuntia, sillä ne eivät kuvaa pelkästään etuusjakson aikana tehtyjä työtunteja.

Kuvio 5. Työllisyys, työtulot ja osittaiselle ja joustavalle hoitorahalle siirtyminen äidit vuosina 2010–2016.

a. kokonaisaineisto

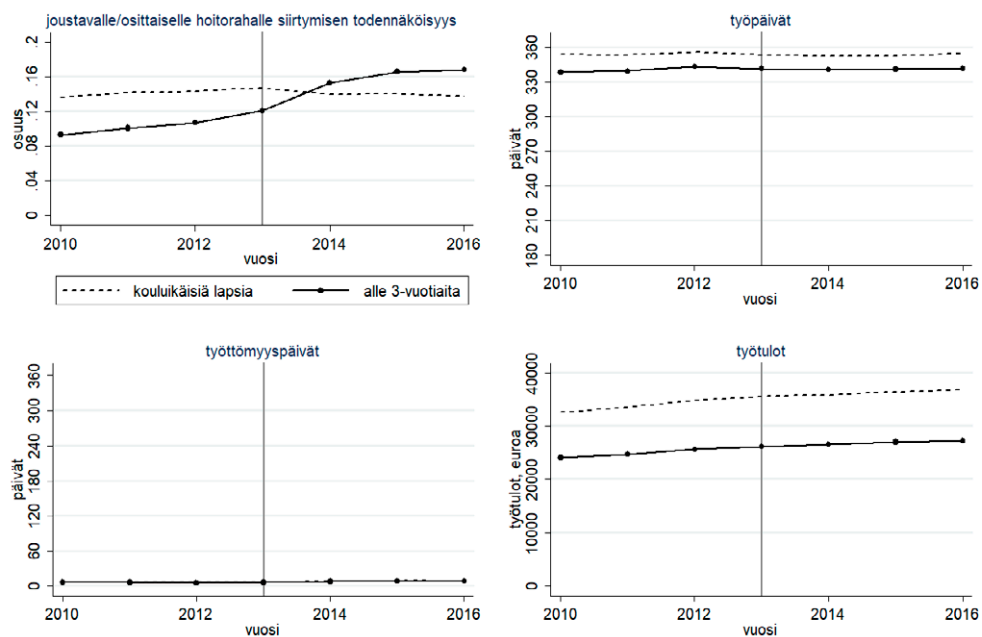
Kokonaisaineisto naiset

Huom. Työtulot ovat deflaatiomattomia

b. palkkarakenneaineisto

Palkkarakenneaineistossa olevat naiset

Huom. Työtulot ovat deflaatiomattomia

7. ARVIOT JOUSTAVAN HOITORAHAN TYÖLLISYYSVAIKUTUKSISTA

Edellä esitettyjen kuvailevien tunnuslukujen perusteella näyttää siltä, että joustava hoitoraha lisäsi lasten hoidon tukien käyttäjämääriä. Sen sijaan työpäivät näyttivät laskevan samalla tavalla yleisen työllisyystilanteen mukaisesti sekä alle 3-vuotiaiden lasten että kouluikäisten lasten vanhempien joukossa. Nämä kuvailevat laskelmat eivät kerro välttämättä joustavan hoitorahan vaikutuksesta, vaan ne voivat heijastella yleisiä muutoksia työmarkkinatilanteessa. Joustavan hoitorahan kausaali vaikutusten arviointi edellyttää, että joustavan hoitorahan kohderyhmänä olleiden alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien työmarkkinatulemien muutoksia on verrattava kontrolliryhmän tulemien muutoksiin.

Taulukossa 5 raportoidaan estimointituloksia regressioista, joissa hoitorahan käyttöä ja tehtyjä työpäiviä selitetään vuoden 2014 jälkeistä aikaa indikoivalla dummy-muuttujalla, alle 3-vuotiaiden lasten äitien treatment-ryhmää indikoivalla dummy-muuttujalla sekä näiden kahden dummy-muuttujan ristikkäisvaikutuksella, joka identifioi joustavan hoitorahan vaikutuksen kappaleessa 4 esiteltyjen oletusten ollessa voimassa. Taulukon 5 regressioissa käytetään kokonaisaineistoa vuosilta 2010–2016.

Taulukko 5. Joustavan hoitorahan vaikutus kokonaisaineistossa

	Kokonaisaineisto, kun selitettävänä:					
	Hoitoraha		Työpäivät		Vuositulot	
Keskiarvo	0.03	0.03	230	230	12,037	12,037
Post 2014	0.000	0.004***	-7.083***	-5.137***	1,472***	-407.6***
	(0.000)	(0.000)	(0.357)	(0.191)	(60.97)	(31.15)
Alle 3-v. vanh.	-0.0237***	-0.0124***	-76.27***	-25.00***	-14,140***	-7,697***
	(0.000418)	(0.000)	(0.441)	(0.251)	(55.41)	(32.79)
Alle 3v.*post 2014	0.0160***	0.0145***	2.379***	2.045***	-905.9***	67.54*
	(0.001)	(0.001)	(0.594)	(0.307)	(76.46)	(40.28)
R ²	0,003	0,031	0,062	0,616	0.138	0.636
N	1899765	1899765	1899765	1899765	1899765	1899765
Taustamuuttujat	ei	kyllä	ei	kyllä	Ei	kyllä

Huom. keskivirheet sulkeissa, klusterointi henkilötasolla, ***p<0.01, **p<0.0, *p<0.1.

Taulukon 5 tulosten mukaan alle 3-vuotiaiden lasten äitien todennäköisyys saada hoitorahaa kasvoi reformin jälkeen noin 1,5 prosenttiyksiköllä. Vaikutus on tilastollisesti merkitsevä ja suurehko suhteessa alle 3-vuotiaiden äitien keskimääräiseen todennäköisyyteen siirtyä hoitorahoille ennen vuotta 2014 (0,03). Vuosittaiset työpäivät lisääntyvät noin kahdella päivällä, kun ennen vuotta 2014 alle 3-vuotiaiden äideillä oli keskimäärin 230 työpäivää vuodessa (mukaan lukien viikonloput ja muut vapaapäivät yms.). Vaikka tämäkin tulos on tilastollisesti merkitsevä, on se kokoluokaltaan pieni. Tämän tuloksen mukaan joustava hoitoraha nosti tehtyjä työpäiviä keskimäärin vain vajaan prosentin. Vaikutus vuosituloihin on negatiivinen ja merkitsevä, kun taustamuuttujia ei kontrolloida lainkaan. Kun taustamuuttujat lisätään malliin, saadaan joustavan hoitorahan tulovaikutukselle hyvin pieni positiivinen kerroin. Muiden selitettävien kohdalla taustamuuttujien lisäämisellä malleihin on hyvin pieni vaikutus mielenkiintokertoimien suuruuteen, eikä uusien selittäjien malliin lisääminen tai niiden poistaminen juuri muuta tuloksia. Jatkossa raportoimme vain ne mallit, joissa taustaselittäjät ovat mukana.

Palkkarakenneaineistoa voidaan tarkastella myös joustavan hoitorahan vaikutuksia työtunteihin ja osa-aikatyön todennäköisyyteen. Nämä tulokset on raportoitu taulukossa 6. Osa-aikatyötä tukemaan tarkoitetun hoitorahan käyttö lisääntyi noin kolmella prosenttiyksiköllä, mikä on kokoluokaltaan samansuuruinen vaikutus kuin kokonaisuudessaan. Joustava hoitoraha lisäsi osa-aikatyön tekemisen todennäköisyyttä vajaalla kolmella prosenttiyksiköllä, mitä voidaan pitää merkittävänä vaikutuksena suhteessa aineiston keskiarvoon (0,23). Kuten edellisessä kappaleessa todettiin, näihin tuloksiin on suhtauduttava jossain määrin varauksella, koska alle 3-vuotiaiden ja kouluikäisten lasten vanhempien osa-aikatyön trendit erkanevat palkkarakenneaineistossa jo ennen vuotta 2014. Vaikutukset säännölliseen viikko- ja kuukausityöaikaan ovat pienehköjä ja negatiivisia mutta silti tilastollisesti merkitseviä. Palkkarakenneaineiston tapauksessa vaikutus työpäiviin on ainoastaan 0,2 päivää, mikä on hyvin vähän suhteutettuna keskimääräiseen 338 työpäivään. Estimoitu parametriestimaatti ei myöskään ole enää tilastollisesti merkitsevä. Sitä vastoin joustavalla hoitorahalla on positiivinen ja merkitsevä vaikutus vuosituloihin palkkarakenneaineistossa.

Taulukko 6. Joustavan hoitorahan vaikutus palkkarakenneaineistossa

	Palkkarakenneaineisto, kun selitettävänä:					
	Hoitoraha	Osa-aikatyö	Viikkotyöaika	Kuukausityöaika	Työpäivät	Vuositulot
Keskiarvo	0.06	0.23	34.2	151	338	23,110
Post 2014	0.004***	0.021***	-1.456***	-3.265***	-1.152***	-294.8***
	(0.001)	(0.001)	(0.028)	(0.124)	(0.125)	(28.76)
Alle 3-v. vanh.	-0.007***	-0.038***	-0.163***	-1.082***	-4.350***	-5,078***
	(0.001)	(0.002)	(0.038)	(0.172)	(0.198)	(44.01)
Alle 3v.*post 2014	0.0311***	0.028***	-0.126***	-0.889***	0.209	551.6***
	(0.001)	(0.002)	(0.046)	(0.207)	(0.268)	(55.71)
R ²	0.033	0.059	0.065	0.103	0.313	0.657
N	835882	835882	835882	835882	835882	835882

Huom. keskivirheet sulkeissa, klusterointi henkilötasolla. Säännöllinen viikko- ja kuukausityöaika tunneissa, ***p<0.01, **p<0.05, *p<0.1.

7.1 Ryhmittäiset vaikutusarviot

Kuten kappaleessa 3 todettiin, joustava hoitoraha vaikuttaa todennäköisesti heterogeenisesti eri väestöryhmiin. Yhtäältä se lisää kannustimia siirtyä työmarkkinoiden ulkopuolelta osa-aikatyöhön. Toisaalta kokopäivätyötä tekevien pienten lasten vanhempien on houkuttelevampaa vähentää työtuntejaan, kun joustava hoitoraha korvaa osan tulon menetyksestä. Lisäksi eri työntekijäryhmien mahdollisuudet säädellä työtuntejaan joustavasti vaihtelevat suuresti. Tarkastelemme tässä lähemmin joustavan hoitorahan vaikutuksia ryhmissä, jotka on muodostettu aikaisemman työmarkkina-aseman, hoitorahojen käytön, sekä työmarkkinatulemien kannalta relevanttien taustamuuttujien perusteella.

Aikaisempi työmarkkina-asema ja hoitorahojen käyttö

Yksi tapa tarkastella joustavan hoitorahan vaikutusten heterogeenisyyttä, on jakaa aineisto ryhmiin sen perusteella, olivatko he edellisenä vuonna työllisiä vai kotona hoitamassa lapsia. Tämän lisäksi aineistoa voidaan jakaa sen perusteella, nostivatko vanhemmat edellisenä vuonna lasten hoidon tukia vai ei. Jos ennakoarviot joustavan hoitorahan kannustinvaiikutuksista pitävät paikkansa, pitäisi joustavan hoitorahan lisätä työn tekoa niiden vanhempien joukossa, jotka olivat edellisenä vuonna kotona hoitamassa lapsia ja mahdollisesti vähentää työtunteja edellisenä vuonna töissä olleiden vanhempien joukossa.

Taulukossa 7 on raportoitu kokonaisainestoa käyttäen saatuja regressiotuloksia joustavan hoitorahan vaikutuksista lasten hoidon tukien käyttöön eri väestöryhmille edellisen vuoden työmarkkina-aseman mukaan. Regressiot ovat muuten identtisiä taulukon 6 regressioiden kanssa, mutta ne on estimoitu rajatuille joukoille. Taulukossa 7 raportoidut

tulokset näyttävät selvästi, että joustava hoitoraha lisäsi lasten hoidon tukien käyttöä kaikissa väestöryhmissä aikaisemmasta työmarkkina-asetuksesta riippumatta. Lastenhoidon tukia jo edellisvuoden aikana saaneilla ja koko vuoden työssä olleilla joustavan hoitorahan käyttö on selvästi yleisintä. Sen sijaan on ilmeistä, että ne, joilla on taustallaan katkonaisempi työura käyttävät jatkossakaan muita harvemmin joustavaa tai osittaista hoitorahaa. Edellyttäähän osa-aikatyötä tukemaan tarkoitettujen hoitorahojen myöntäminen voimassa olevaa työ- tai virkasuhdetta.¹⁰

Taulukon 7 perusteella lastenhoidon tukia edellisvuonna saaneilla hoitorahan käyttö kasvoi 1,6 prosenttiyksiköllä ja työssä koko vuoden yhtäjaksoisesti olleilla 2,2 prosenttiyksiköllä. Vaikutuksia voi pitää merkittävänä, jos vertaa niitä keskimääriin todennäköisyyksiin (0,4 ja 0,5) ennen vuotta 2014. Niillä, joiden pääasiallinen toiminta edellisvuoden lopussa oli muu kuin työllinen (pääasiallisen toiminnan mukaan) olleiden todennäköisyyksiä saada joustavaa hoitorahaa on vain puolen prosentin luokkaa. Toisaalta suhteellisesti tarkasteltuna vaikutus on suuri.

Taulukko 7. Joustavan hoitorahan vaikutus lastenhoidon tukien käyttöön kokonaisaineiston eri väestöryhmissä.

Hoitoraha	Kohderyhmä vuoden t-1 tilanteen mukaan:				
	Lastenhoidon tukia saaneet	Työssä	Ei työl.	Työssä, ei l.hoidon tukia	Ei työl. + l. hoidon t.
Keskiarvo	0.04	0.05	0.01	0.02	0.01
Post 2014	0.007*** (0.002)	0.003*** (0.001)	0.000 (0.000)	-0.001*** (0.000)	0.003** (0.001)
Alle 3-v. vanh.	-0.155*** (0.002)	-0.026*** (0.001)	0.003*** (0.000)	0.005*** (0.000)	-0.001 (0.001)
Alle 3v.*post 2014	0.016*** (0.002)	0.022*** (0.001)	0.005*** (0.000)	0.010*** (0.001)	0.003** (0.001)
R ²	0.115	0.026	0.008	0.007	0.011
N	575577	805531	349604	487330	188668

Huom. keskiarvot sulkeissa, klusterointi henkilötasolla, ***p<0.01, **p<0.05, *p<0.1. Regressioissa käytetyt taustamuuttujat on raportoitu liitteessä 2.

Taulukossa 8 raportoidaan tulokset regressiosta eri ryhmille, joissa selitettävänä muuttujana ovat työpäivät. Taulukon 8 perusteella joustavan hoitorahan vaikutukset vuosittaisiin työpäiviin vaihtelevat merkittävästi aikaisemmasta työmarkkina-asetuksesta riippuen. Kokonaisaineistolle estimoidussa mallissa joustavan hoitoraha lisäsi työpäiviä keskimäärin noin kahdella päivällä. Lastenhoidon tukia aiemmin saaneille estimoitu työllisyysvaikutus

¹⁰ Osittaista tai joustavaa hoitorahaa voivat saada myös yrittäjät, jolla on voimassa oleva YEL- tai MYEL-vakuutus. Lisäksi joustavaa hoitorahaa voivat saada apurahansaajat, joilla on MYEL-vakuutus.

on hieman tätä suurempi (noin 3 päivää) ja työssä olleilla pienempi (1,25 päivää).¹¹ On kuitenkin hyvä huomata, että vakaammalla työuralla olevilla keskimääräiset vuosittaiset työpäivät ovat usein jatkossakin jo lähtökohtaisesti lähellä maksimia (365 päivää), jolloin lisäys on tietysti aina vaikeampaa.

Vaikutusarviot kääntyvät negatiiviksi, jos edellisvuoden työssä olleista tarkastellaan erikseen niitä, jotka eivät olleet saaneet lastenhoidon tukia. Sen sijaan niille, joilla oli taustallaan katkonaisempi työura, saadaan suuria positiivisia vaikutusarvioita. Työttömänä tai työvoiman ulkopuolella edellisvuoden lopussa olleiden työpäivät lisääntyvät 7,8 päivällä, mitä voi pitää merkittävänä kasvuna suhteutettuna 67 työpäivän keskiarvoon ennen vuotta 2014. Vaikutusarvio on tätäkin suurempi, jos aiempi lastenhoidon tukien saaminen otetaan huomioon.

Taulukko 8. Joustavan hoitorahan vaikutus työpäiviin kokonaisaineiston eri väestöryhmissä.

Työpäivät	Kohderyhmä vuoden t-1 tilanteen mukaan:				
	Lastenhoidon tukia saaneet	Työssä	Ei työl.	Työssä, ei l. hoidon tukia	Ei työl. + l. hoidon t.
Keskiarvo	226	338	67	336	69
Post 2014	-3.611*** (0.443)	-0.853*** (0.148)	-11.10*** (0.862)	-0.646*** (0.171)	-13.29*** (2.226)
Alle 3-v. vanh.	-16.34*** (0.469)	-12.48*** (0.257)	-37.63*** (0.826)	-14.82*** (0.370)	-31.63*** (1.740)
Alle 3v.*post 2014	3.196*** (0.553)	1.252*** (0.326)	7.860*** (0.981)	-2.083*** (0.497)	11.29*** (2.297)
R ²	0.633	0.062	0.126	0.069	0.103
N	575577	805531	349604	487330	188668

Huom. keskivirheet sulkeissa, klusterointi henkilötasolla, ***p<0.01, **p<0.0, *p<0.1. Regressioissa käytetyt taustamuuttujat on raportoitu liitteessä 2.

Taulukossa 8 raportoitujen tulosten valossa näyttää siltä, että joustavan hoitoraha kannusti katkonaisen työuran omaavia äitiä työskentelemään edes osa-aikaisesti. Olisi sinänsä luontevaa, että kannustimet olisivat parantuneet eniten niiden henkilöiden joukossa, jotka eivät esimerkiksi jatka samassa työsuhteessa. Esimerkiksi Blundell, Brewer ja Francesconi (2008) päättelivät Iso-Britanniaa koskeneessa tutkimuksessaan, että osa-aikatyön kannustimissa tapahtuneet muutokset lisäsivät naisten tekemiä työtunteja nimenomaan työpaikkaa vaihtaneiden kautta. Sen sijaan työpaikan sisällä mahdollisuudet työtuntien joustoihin

11 Pienemmissä otoksissa työssä edellisvuonna olleiden parametriestimaatti ei ole enää aina tilastollisesti merkitsevä.

ovat tavallisesti pienempiä. Tulokset tukevat myös Blau ja Kahn (2013) näkemystä siitä, että työn ja perheen yhteensovittamista helpottavilla politiikkatoimenpiteillä voi olla havaitsemamme kaltaisia vastakkaissuuntaisia vaikutuksia erilaisessa työmarkkina-asemassa olevien äitien työn tarjontaan. Paremmassa työmarkkina-asemassa asemassa olevat äidit ovat vähentäneet työn tarjontaansa, mutta vastaavasti heikommin työmarkkinoille kiinnittyneiden äitien työllisyys on lisääntynyt.

Kaiken kaikkiaan vaikuttaa siltä, että alle 3-vuotiaiden lasten äitien hoitorahan käyttö lisääntyi reformin myötä lähes kaikissa kohderyhmissä. Sen sijaan työllisyysvaikutukset olivat pienempiä ja odotetustikin vastakkaissuuntaisia eri ryhmissä. Vaikka kokonaisuineisto ei sisälläkään tietoa työtunneista tai osa-aikaisuudesta, voidaan ajatella, että työssä vakaasti olleiden työllisyyden vähennys ja vastaavasti työttömyystaustaisten lisääntynyt työllisyys selittyy osa-aikaisen työn aiempaa paremmilla kannustimilla.

Taulukossa 12 selitettävänä muuttujana käytetään henkilön vuosittaisia palkkatuloja. Kokonaisuineistosta estimoituna joustavan hoitorahan vaikutus vuosittaisiin palkkatuloihin on hyvin pieni noin 68 euroa, ja kerroin on tilastollisesti merkitsevä vain 10 prosentin merkitsevyystasolla. Sen sijaan palkkarakenneaineistossa vaikutus on noin 550 euroa, ja parametristimaatti on tilastollisesti merkitsevä.

Aiemmin taulukossa 6 havaittiin, että työpäivät eivät lisääntyneet palkkarakenneaineistoon kuuluvilla, mutta sen sijaan osa-aikaisesti työskentely yleistyi ja vuositulot kasvoivat noin 550 eurolla. Tämä positiivinen vaikutus selittyy sillä, että kotihoidon tuella lapsia kotona hoitaneiden saaneiden työllisyys ja työtulot ovat lisääntyneet joustavan hoitorahan tarjoaman paremman taloudellisen kannustimen seurauksena. Koko edellisvuoden yhtäjaksoisesti työssä olleilla palkkatulot pysyvät käytännössä ennallaan, ja kuten edellä nähtiin, tehdyt työpäivät eivät olleet tässä vakaan työuran ryhmässä juurikaan lisääntyneet. Sen sijaan niillä, joiden pääasiallinen toiminta ei edellisvuoden lopussa ollut työllinen, palkkatulot lisääntyvät noin 240 eurolla. Nämäkin tulokset viittaavat epäsuorasti siihen, että uudistuksella oli vaikutuksia etenkin niihin, joiden työura on ollut keskimääräistä katkonaisempi ja jotka esimerkiksi saivat aiemmin kotihoidon tukea. Esimerkiksi Salmi, Lammi-Taskula ja Närvä (2009) ovat arvioineet, että pitkään kotihoidontuella olevien työurat ovat usein melko epävakaita.

Taulukko 9. Joustavan hoitorahan vaikutus vuosituloihin eri väestöryhmissä

Palkkatulot	Kohderyhmä vuoden t-1 tilanteen mukaan:				
	Lastenhoidon tukia saaneet	Työssä	Ei työl.	Työssä, ei l. hoidon tukia	Ei työl. + l. hoidon t.
Keskiarvo	12,269	17,614	3332	16,918	3319
Post 2014	-650.0***	-185.0***	-405.7***	-250.4***	-357.0**
	(75.01)	(42.76)	(56.84)	(48.74)	(149.0)
Alle 3-v. vanh.	-5,676***	-8,593***	-2,189***	-13,564***	-1,911***
	(69.87)	(56.83)	(51.26)	(75.08)	(111.6)
Alle 3v.*post 2014	502.9***	28.88	242.3***	-592.1***	276.7*
	(81.45)	(62.76)	(62.79)	(90.77)	(152.3)
R ²	0.565	0.591	0.193	0.652	0.159
N	575577	805531	349604	487330	188668

Huom. keskivirheet sulkeissa, klusterointi henkilötasolla, ***p<0.01, **p<0.05, *p<0.1.

Taulukossa 6 raportoitiin joustavan hoitorahan vaikutuksia työtunteihin ja osa-aikatyöhön palkkarakenneaineistossa. Ryhmittäisten vaikutusten tarkastelua näiden tulemien osalta vaikeuttaa kuitenkin se, että palkkarakenneaineistossa on vain vähän työttömänä tai työvoiman ulkopuolella edellisvuoden lopussa olleita. Palkkarakenneaineiston osalta tarkastelemmekin erikseen vain sitä, miten joustava hoitoraha vaikutti vakaalla työllä kokoaikaisessa työssä olleiden työaikaan. Toisin sanoen lisäkö aikaisempaa anteliaampi hoitoraha kannustimia siirtyä kokoaikatyöstä osa-aikaiseen? Taulukossa 10 kohderyhmä on rajattu edellisvuoden aikana täydet 365 päivää työskennelleisiin ja tämän lisäksi Tilastokeskuksen määritelmän mukaan kokoaikaisesti työtä tehneisiin äiteihin. Ryhmässä on luonnollisesti vähemmän henkilöitä, jotka ovat tehneet vain jonkin verran osa-aikatyötä vuosien 2010–2013 aikana (11 prosenttia).

Tulosten perusteella joustavan hoitorahan korkeampi taso nosti osa-aikaisen työskenteilyn todennäköisyyttä vajaalla prosenttiyksiköllä. Tämä tarkoittaa käytännössä noin (50 000 * 1,009 =) 447 äidin siirtymistä kokoaikaisesta osa-aikaiseksi, kun valitulla tavalla rajattuja äitejä oli alkuperiodilla vuosittain noin 50000 henkilöä. Ennen joustavan hoitorahan tuloa tehdyissä etukäteisarvioinneissa kokopäivätyöstä osa-aikaiseen työhön siirtyvien lukumääräksi arvioitiin 500 henkilöä (ks. HE192/2013 vp). Koska omassa laskelmassamme kohderyhmä on rajattu palkkarakenneaineistoon ja lisäksi siitä puuttuvat isät, voidaan etukäteen mikrosimulointimallilla arvioitua 500 kokopäiväisen siirtymistä osa-aikaiseksi pitää realistisena.

Taulukko 10. Joustavan hoitorahan vaikutus osa-aikatyöhön edellisenä vuonna kokoaikaisesti työssä (365 päivää) olleisiin (palkkarakenneaineisto)

Palkkarakenneaineisto	
	Osa-aikatyö
Keskiarvo	0.11
Post 2014	0.007***
	(0.001)
Alle 3-v. vanh.	0.016***
	(0.002)
Alle 3v.*post 2014	0.009***
	(0.002)
R ²	0.019
N	300855

Huom. keskivirheet sulkeissa, klusterointi henkilötasolla, *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$. Regressioissa käytetyt taustamuuttujat on raportoitu liitteessä 2.

Koulutus ja toimiala

Kuten edellä jo havaittiin korkeammin koulutetut äidit saavat hoitorahaa useammin kuin vähemmän koulutusta saaneet. Taulukosta 11 nähdään, että joustava hoitoraha lisäsi suhteellisesti tarkasteltuna myös vähemmän koulutettujen äitien hoitorahan käyttöä (vajaalla 1 prosenttiyksiköllä). Korkeammin koulutettujen ryhmässä vaikutus hoitorahan saamisen todennäköisyyteen on puolestaan 4 prosenttiyksikköä, ja estimoitu vaikutus miltei 2 prosenttiyksikköä. Tämä tulos on linjassa taulukossa 3 raportoidun osittaista tai joustavaa hoitorahan saaneiden äitien taustaominaisuuksissa tapahtuneen muutoksen kanssa.

Toisaalta arviot työllisyysvaikutuksen suuruudesta heikkenevät koulutusasteen noustessa. On kuitenkin huomattava, että korkeammin koulutetut äidit työskentelevät jo lähtökohtaisesti enemmän kuin vähemmän koulututusta saaneet, jolloin työllisyyden lisäykselle ei ole enää samanlaista potentiaalia. Sen sijaan työpäivät vähenevät etenkin korkeimmilla koulutusasteilla, kun myös vakituudessa työsuhteessa olevien kannustin tehdä työtä osa-aikaisesti kasvaa. Tämä ei tietystikään ole yksiselitteisesti huono asia, vaan voi kertoa myös siitä, että työn perhe-elämän yhteensovittaminen onnistuu aikaisempaa paremmin.

Taulukko 11. Joustavan hoitorahan vaikutukset koulutusasteen mukaan

	Koulutusaste			
	"Perus"*		"Korkea"*	
	Hoitoraha	Työpäivät	Hoitoraha	Työpäivät
Keskiarvo	0.01	184	0.04	278
Post 2014	0.004***	-8.503***	0.001**	-2.916***
	(0.001)	(0.316)	(0.001)	(0.225)
Alle 3-v. vanh.	-0.004***	-31.08***	-0.021***	-19.52***
	(0.001)	(0.377)	(0.001)	(0.329)
Alle 3v.*post 2014	0.010***	4.552***	0.020***	0.141
	(0.001)	(0.463)	(0.001)	(0.408)
R ²	0.023	0.634	0.029	0.511
N	942362	942362	957403	957403

Huom. keskivirheet sulkeissa, klusterointi henkilötasolla. * Perus: puuttuva tieto, toinen aste, erikoisammattikoulutusaste, Korkea: alin korkea-aste, alempi korkeakoulutusaste, ylempi korkeakoulutusaste, tutkijakoulutusaste, ***p<0.01, ** p<0.0, * p<0.1. Regressioissa käytetyt taustamuuttajat on raportoitu liitteessä 2.

Koulutusasteen lisäksi joustavan hoitorahan vaikutusten voidaan olettaa vaihtelevan myös koulutus- ja toimialan mukaan koska mahdollisuudet osa-aikatyöhön vaihtelevat työtehtävittäin. Taloustieteellisessä kirjallisuudessa yrittäjiä on perinteisesti pidetty ryhmänä, jolla on suurin vapaus vaihdella työtuntejaan. Kokonaisaineisto sisältää palkansaajien ohella mukana myös yrittäjäasemassa olevia. Yrittäjien osuus kaikista havainnoista on kuitenkin vain noin 7 prosenttia. Yrittäjien poistaminen aineistosta ei muuta taulukon 6 tuloksia käytännössä lainkaan. Yrittäjäasemassa oleville ajatut estimoinnit tuottavat tuloksia, joiden mukaan reformi lisäsi osa-aikatyötä tukemaan tarkoitetun hoitorahan käyttöä myös yrittäjäasemassa olevien ryhmässä. Sen sijaan työpäiviin joustavan hoitorahan tulolla ei ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta.

Liitetaulukoissa 3 ja 4 tarkastellaan joustavan hoitorahan vaikutuksia toimi- ja koulutusalan mukaan jaetuissa ryhmissä. Hoitorahan käyttö on lisääntynyt kaikissa näissä ryhmissä, vaikka ryhmien väliset keskimääräiset hoitorahan saannin todennäköisyydet vaihtelevatkin suuresti. Edellisvuoden toimialatiedon puuttuminen ja välillisesti usein myös se, että henkilöllä on pelkkä yleissivistävä koulutus, kertoo siitä, että kyseinen henkilö on työtön. Kuten edellä havaittiin, työttömyystaustaisilla hoitorahan käyttö on harvinaisempaa.

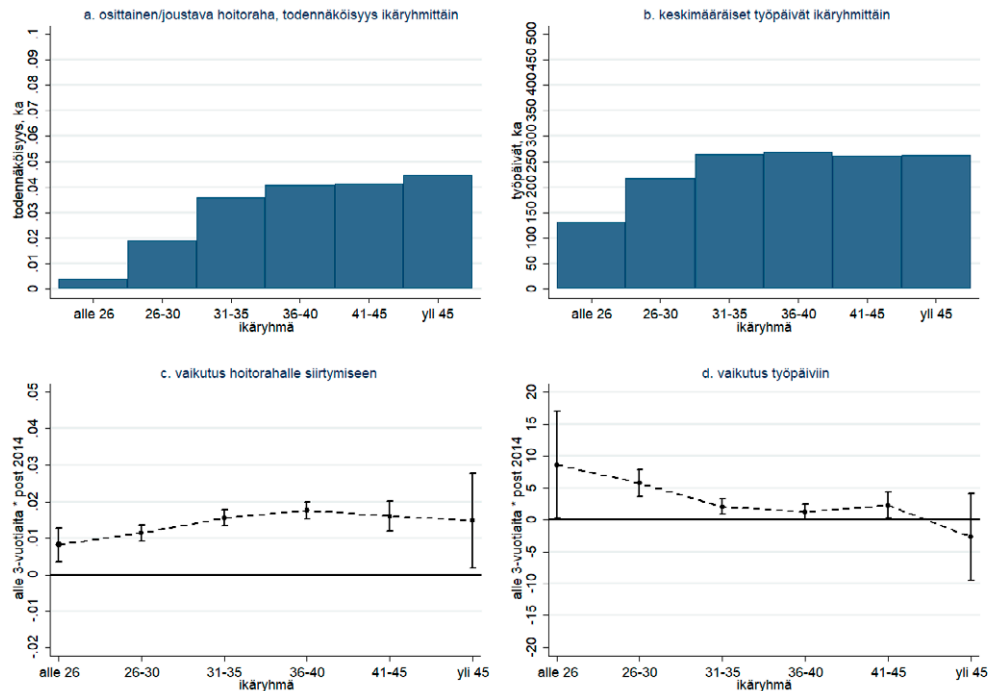
Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat puolestaan kohderyhmän äitien yleisin toimiala. Sosiaali- ja terveyspalveluissa toimiville äideille estimoitu vaikutus hoitorahan saamiseen on jälleen suhteellisen suuri eli noin 2,7 prosenttiyksikköä (liitetaulukko 3). Työpäiville estimoitu vaikutus ei pysy tilastollisesti merkitseväenä, vaikka kyseessä on kokonaisaineisto. Reformi ei siis lisännyt sosiaali- ja terveyspalvelualoilla olevien äitien työpäiviä.

Toisaalta jos tarkastellaan niitä, joiden koulutusala on terveys- tai hyvinvointiala, löydetään pienehkö positiivinen vaikutus vuosittaisiin työpäiviin (liitetaulukko 4). Osin tämä selittyy sillä, että työttömänä olleille löytyy aineistosta tieto koulutusalaista toisin kuin toimialasta. Vastaavasti palvelualan koulutuksen saaneille estimoitu noin kolmen työpäivän suuruisen vaikutus on positiivinen ja tilastollisesti merkitsevä. Tämä voi kertoa siitä, että työaika on palvelualoilla joustavampaa. Jos palvelualan koulutuksen saaneiden joukko rajataan niihin, jotka olivat koko edellisvuoden työssä, parametriestimaatti putoaa kahteen työpäivään ja on merkitsevä vain 10 prosentin merkitsevyystasolla. Sen sijaan palvelualan koulutettujen rajaaminen lastenhoidontukia edellisvuonna saaneisiin nostaa vaikutuksen on 5,6 työpäivää, ja kerroin on myös tilastollisesti merkitsevä 1 prosentin merkitsevyystasolla.

Liitekuvioissa 2 ja 3 raportoidaan työllisyysvaikutusarviot osa-aikatyön yleisyyden mukaan koulutusaloittain ja ammattiryhmittäin. Nämä kuviot vahvistavat käsitystä siitä, että työn tarjonnan lisäys voi olla peräisin lähinnä niiltä toimi- ja ammattialoilta, joilla on enemmän vähän koulutettuja ja pienituloisia. Työn tarjonnan vähennys on puolestaan peräisin esimerkiksi erityisasiantuntijoiden ammattiryhmästä.

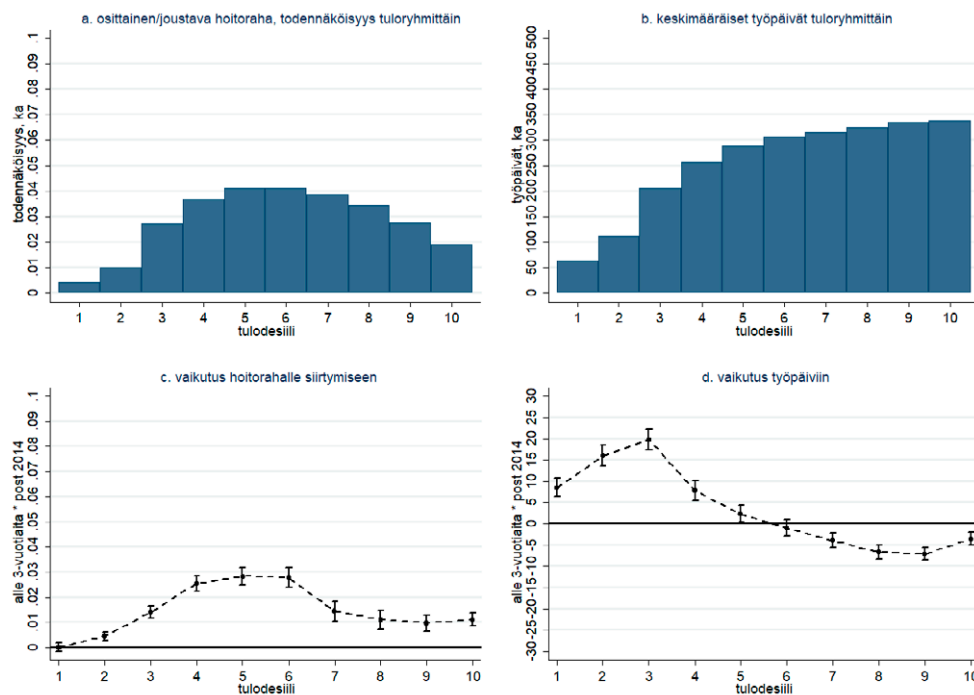
Ikä ja aikaisemmat tulot

Seuraavissa kuvioissa verrataan vaikutusarvioita ikäryhmittäin. Kuviossa 6 a esitetään ensin keskimääräinen todennäköisyys saada osittaista tai joustavaa hoitorahaa, johon kuvion 6 c ikäryhmittäisiä vaikutusarvioestimaatteja voidaan verrata. Alle 26-vuotiaat äidit saavat vain harvoin hoitorahoja, mutta saajien osuus lähtee nopeasti kasvamaan iän mukaan. Yli 40-vuotiailla saajien osuus kääntyy jälleen laskuun, mutta myös yli 45-vuotiaiden todennäköisyys olla hoitorahalla on edelleen 5 prosentin luokkaa. Kuvion 6 c perusteella joustavan hoitorahan saamisen todennäköisyys kasvaa kaikissa ikäluokissa.

Kuvio 7. Joustavan hoitorahan käyttö ja vaikutukset työpäiviin ikäryhmittäin

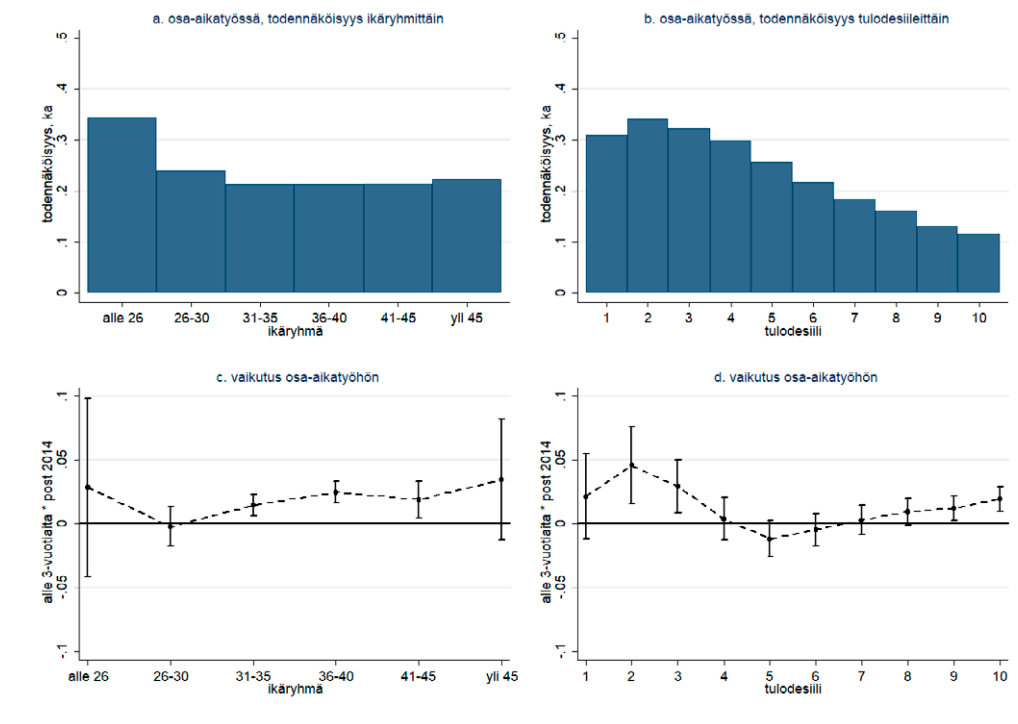
Joustavan hoitorahan vaikutukset vuosittaisiin työpäiviin vaihtelevat myös ikäryhmittäin (kuviot 6 b ja 6 d). Yli 45-vuotiailla vaikutus vuosittaisiin työpäiviin on negatiivinen mutta tilastollisesti ei-merkittävä. Alle 26-vuotiaiden ryhmälle estimoidussa mallissa kerroin on melko epätarkka ja 95 prosentin luottamusväli muodostuu suureksi, vaikka etumerkiltään positiivinen parametriestimaatti onkin suurehko. Sen sijaan ikäluokissa 26–30 ja 31–35 estimoinnit tuottavat tilastollisesti merkitseviä ja positiivisia vaikutuksia vuosittaisiin työpäiviin. Estimoitu vaikutus on näissä ikäluokissa kuitenkin enintään muutamia työpäiviä, mitä voi pitää melko vähäisenä. Koska havaintoja on kyseisissä ikäluokissa paljon, keskiarvot pysyvät silti pieninä toisin kuin ikäjakauman ylä- ja alapäässä.

Eri tulodesiileille (edellisvuoden valtioveronalaiset tulot) tehdyt vaikutusarviot raportoidaan kuviossa 7. Hoitorahan käytön yleisyys kasvaa ensin tulojen kanssa, mutta kääntyy selvään laskuun kaikkein ylimmissä tuloluokissa. Joustavan hoitorahan käyttö lisääntyi eniten keskimääräisillä tai ne jonkin verran ylittävillä tulotasoilla (kuvio 7 a ja 7 c). Kuvioista 7 b ja 7 d nähdään, että työpäivät lisääntyivät reformin jälkeen eniten keskimääräiset tulot alittavissa tuloluokissa. Sen sijaan ylemmissä tuloluokissa vaikutusarviot ovat negatiivisia ja myös tilastollisesti merkitseviä. Keskituloisissa tai ne jonkin verran ylittävissä tuloluokissa vaikutukset vuosittaisiin työpäiviin ovat hyvin lähellä nollaa.

Kuvio 8. Joustavan hoitorahan käyttö ja vaikutukset työpäiviin eri tulodesiileissä

Kuvio 8 puolestaan osoittaa, että osa-aikatyön tekeminen lisääntyi tilastollisesti merkitsevästi 31–45-vuotiaiden ikäryhmissä, kun taas tätä nuoremmissa ja toisaalta vanhemmissa ikäryhmissä vaikutus ei ole tilastollisesti merkitsevä. Jos vaikutusarvioita tarkastellaan edellisvuoden valtionveronalaisten tulojen mukaan jaotelluissa ryhmissä, huomataan, että osa-aikatyöllisyyden lisäys oli peräisin pääasiassa toisesta ja kolmannelta tulodesiilistä. Kiinnostavasti myös ylimmässä tulodesiilissä vaikutus on positiivinen ja tilastollisesti merkitsevä. On sinänsä loogista, että joustavan hoitorahan käyttö ja osa-aikatyön tekeminen olisi lisääntynyt nimenomaan pienituloisten joukossa. Ryhmään kuuluu usein lapsia kotihoidon tuella kotona hoitaneita äitejä ja esimerkiksi yksinhuoltajia, jotka ovat usein pienituloisia.¹² Joustavan hoitorahan tason noston myötä osa-aikatyön vastaanottaminen voi olla pienituloisille aiempaa houkuttelevampi vaihtoehto verrattuna kotihoidontuella olemiseen. Vastaavasti työssäkäyville ja suurituloisille työtuntien vähentämisestä ja osa-aikaisesta työskentelystä on voinut tulla jossain määrin aikaisempaa kiinnostavampi vaihtoehto verrattuna kokoaikaiseen työssäoloon.

12 Tilastokeskuksen Tulonjakotilaston (2016) perusteella yksinhuoltajatalouksissa asuvat ovat pienituloisempia kuin muissa lapsitalouksissa asuvat.

Kuvio 9. Joustavan hoitorahan vaikutus osa-aikatyöhön eri ikäryhmissä ja tulodesiileissä

Yksinhuoltajat

Joustavan hoitorahan vaikutukset naisten työn tarjontaan eroavat myös perhemuodon suhteen. Erityisen mielenkiintoisen ryhmän muodostavat yksinhuoltajaäidit, joita tarkastelemme erikseen. Ennen reformia tehdyissä mikrosimuloinneissa osa-aikatyön kannustimien arvioitiin kohentuvan etenkin pienituloisten yksinhuoltajien ryhmässä (ks. STM:n muistio, 2013). Ennen reformia alle 3-vuotiaiden lasten yksinhuoltajaäidit käyttivät aiempaa osittaista hoitorahaa keskimääräistä vähemmän. Kuten useimmissa muissakin ryhmissä, uudistus lisäsi osa-aikatyön tekemistä tukemaan tarkoitettujen hoitorahojen käyttöä pienten lasten yksinhuoltajien keskuudessa, kun vaikutuksen suuruus on noin yhden prosenttiyksikön luokkaa (taulukko 12).

Työllisyysvaikutukset ovat puolestaan selvästi suurempia kuin perheellisillä äideillä. Uudistuksen jälkeen kokonaisaineistossa olevilla yksinhuoltajaäidit tekevät miltei neljä päivää enemmän töitä kuin ennen uudistusta. Kaikilla äideillä vaikutuksen suuruus oli noin kaksi työpäivää. Yksinhuoltajaäitien poistaminen kokonaisaineistosta laskisi vaikutusarviota noin puoleentoista päivään (ei raportoida taulukossa). Palkkatuloille estimoitu kerroin saa arvon 171 euroa mutta on tilastollisesti merkitsevä vain 10 prosentin merkitsevyystasolla.

Taulukko 12. Joustavan hoitorahan vaikutukset yksinhuoltajiin

Yksinhuoltajaäidit	Selitettävä:		
	Hoitoraha	Työpäivät	Palkkatulot
Keskiarvo	0.02	159	8018
Post 2014	0.004***	-7.219***	-795.6***
	(0.001)	(0.509)	(65.09)
Alle 3-v. vanh.	0.003***	-28.65***	-5,200***
	(0.001)	(0.682)	(74.38)
Alle 3v.*post 2014	0.010***	3.894***	171.1*
	(0.001)	(0.847)	(90.98)
R ²	0.032	0.666	0.711
N	278292	278292	278292

Huom. keskivirheet sulkeissa, klusterointi henkilötasolla, ***p<0.01, ** p<0.0, * p<0.1.

Taulukossa 13 vaikutusarviot esitetään palkkarakenneaineistossa oleville yksinhuoltaja-äideille. Yksinhuoltajaäidit työskentelevät osa-aikaisesti muita äitejä useammin. Osa-aikatyössä olevien yksinhuoltajien suhteellinen osuus oli 0,26, kun kaikilla äideillä mukaan lukien yksinhuoltajat osuus oli 0,23. Uudistus lisäsi yksinhuoltajaäitien osa-aikatyötä 4,3 prosenttiyksiköllä. Kaikilla palkkarakenneaineiston äideillä vaikutus osa-aikatyön tekemisen todennäköisyyteen jäi 2,8 prosenttiyksikköön. Näyttää myös siltä, että yksinhuoltajaäitien työpäivissä mitattu työllisyys kasvoi reformin myötä. Kaikista palkkarakenneaineiston äideistä, joille ei löydetty (taulukko 3) tilastollisesti merkitsevää vaikutusta, poiketen vaikutus tehtiin työpäiviin pysyy yksinhuoltajilla positiivisena. Palkkarakenneaineistossa yksinhuoltajaäitien tehdyt työpäivät lisääntyivät 3,5 päivällä.

Taulukko 13. Joustavan hoitorahan vaikutukset yksinhuoltajiin (palkkarakenneaineisto)

Yksinhuoltajaäidit	Selitettävä:			
	Hoitoraha	Osa-aikatyö	Työpäivät	Palkkatulot
Keskiarvo	0.06	0.26	329	22396
Post 2014	0.006***	0.030***	-1.470***	-526.8***
	(0.002)	(0.004)	(0.354)	(73.45)
Alle 3-v. vanh.	0.015***	-0.017***	-4.084***	-3,054***
	(0.003)	(0.005)	(0.664)	(130.5)
Alle 3v.*post 2014	0.036***	0.043***	3.526***	91.66
	(0.004)	(0.007)	(0.919)	(177.4)
R ²	0.028	0.071	0.358	0.715
N	101392	101392	101392	101392

Huom. keskivirheet sulkeissa, klusterointi henkilötasolla, ***p<0.01, ** p<0.0, * p<0.1.

Maakunnat

Aineiston suuren koon ansiosta vaikutusarviot on mahdollista ajaa alueittain. Liitetaulukoissa 5 raportoidaan maakunnittain estimoidut mallit hoitorahan saamisen todennäköisyydelle, vuosittaisille työpäiville sekä palkkarakenneaineiston osalta myös osa-aikatyön tekemisen todennäköisyydelle. Ennen vuotta 2014 pienten lasten äidit käyttivät osittaista hoitorahaa eniten Pohjanmaalla (suhteellinen osuus 0,9) ja Uudellamaalla (osuus 0,6), kun taas Lapissa (osuus 0,3) ja käyttö oli vähäisintä. Reformin jälkeen joustavan hoitorahan käyttö lisääntyi kaikkien maakuntien alueella vaikutuksen suuruuden vaihdellessa 1–2 prosenttiyksikön välillä.

Työllisyysvaikutuksissa maakuntien väliset erot ovat jonkin verran suuremmat. Työpäivissä ei tapahdu tilastollisesti merkitsevää muutosta esimerkiksi Varsinais-Suomessa ja Pohjanmaalla, ja parametriestimaatit ovat hyvin lähellä nollaa. Uudenmaan osalta vaikutus työpäiviin jää runsaaseen yhteen päivään, mutta parametriestimaatti pysyy kuitenkin tilastollisesti merkitseväksi johtuen mahdollisesti osittain edelleen suuresta havaintomäärästä. Tyypillisesti malli tuottaa suurimpia työllisyysvaikutusarvioita niille maakunnille, joissa alle 3-vuotiaiden lasten äitien tehdyt työpäivät olivat ennen reformia keskimääräistä vähäisemmät. Esimerkiksi Lapissa, Pirkanmaalla, Kymenlaaksossa, Päijät-Hämeessä ja Pohjois-Savossa lisäys työpäivissä on keskimääräistä suurempaa.

Osa-aikaisen työskentelyn todennäköisyys kasvaa yleensä niissä maakunnissa, joissa myös työpäivät lisääntyivät joustavan hoitorahan tulon myötä eniten. Poikkeuksen muodostaa Varsinais-Suomi, jossa osa-aikatyö on lisääntynyt, mutta työpäivissä ei siitä huolimatta ole nähtävissä kasvua. Tämä voi selittyä työpäiviään lyhentäneillä. Pohjanmaa erottuu muusta maasta siinä, että alle 3-vuotiaiden lasten äidit työskentelivät jo ennen reformia osa-aikaisesti selvästi useammin kuin äidit muualla maassa. Reformi ei kuitenkaan enää lisännyt alle 3-vuotiaiden lasten työpäiviä tai osa-aikaista työskentelyä.

Miehet

Tarkastelimme joustavan hoitorahan vaikutuksia myös miesten työllisyyteen vastaavalaisessa difference-in-differences kehikossa. Lähtökohta vaikutusarvioiden tekemiselle on kuitenkin tällöin jossain määrin vaikeampi, sillä lasten isät saivat osittaista tai joustavaa hoitorahaa vain harvoin. Toisaalta ainakin periaatteessa kannustimet yhdistää työssäkäynti ja lastenhoito paranivat joustavan hoitorahan tulon myötä myös miehillä.

Estimointikokeilujemme perusteella hoitorahan käyttö ei ole pienten lasten isien joukossa ainakaan vähentynyt, vaan se on saattanut lisääntyä ainakin jonkin verran. Sekä kokonaisuutena että palkkarakenneaineistosta estimoitu vaikutusarvio hoitorahan saannin todennäköisyyteen vaikutusarvio oli miehille positiivinen ja tilastollisesti merkitsevä. Työpäivien

parametristimaatti oli miesten tapauksessa etumerkiltään negatiivinen, suuruusluokaltaan alle yhden työpäivän ja yleensä tilastollisesti ei-merkittävä. Toisaalta palkkarakennearineistolla tehtyjen estimointikokeilujen perusteella osa-aikaisessa työskentelyssä olisi nähtävissä kasvua.

7.2 Vaihtoehtoisia arviointeja

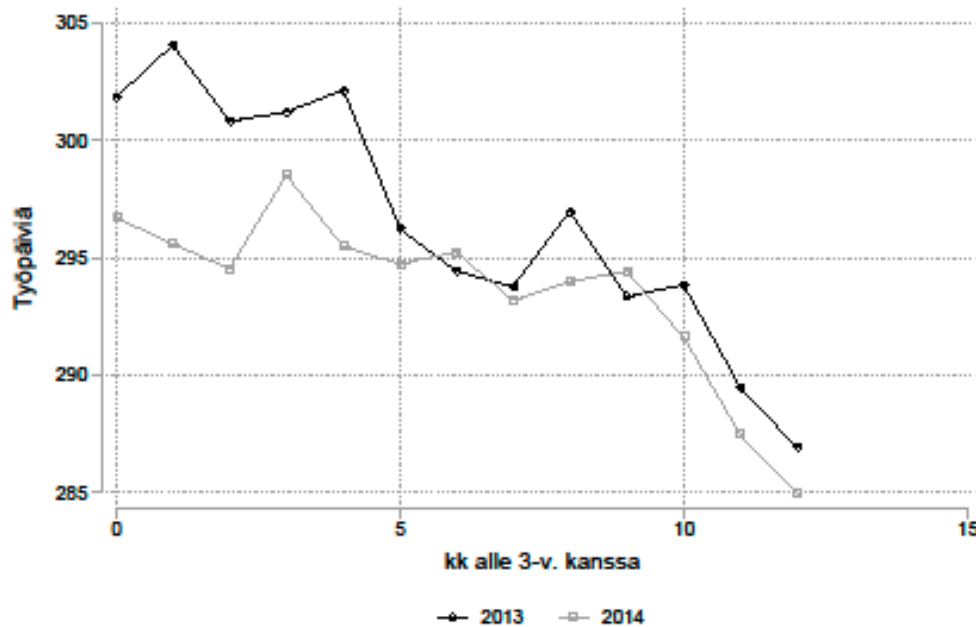
Edellä verrattiin alle 3-vuotiaiden lasten äitien työllisyyden kehitystä niihin äiteihin, joilla oli kouluikäisiä lapsia. Vaikka näiden ryhmien työpäivien trendit vaikuttivat kehittyvän samalla tavalla ennen joustavan hoitorahan käyttöönottoa, on työpäivien keskimääräisessä tasossa luonnollisesti suuri ero, mikä heijastaa lasten suurta ikäeroa. Tämä tekee koulukäisten lasten vanhemmista tietyssä mielessä ongelmallisen kontrolliryhmän.

Kuukausiaineistoa käyttämällä alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien työmarkkinatulemien kehitystä voidaan kuitenkin myös verrata vanhempiin, joiden lapsi on juuri täyttänyt kolme vuotta. Tämän tarkastelun käyttökelpoisuutta heikentää kuitenkin se, että työmarkkinatulemat on raportoitu aineistossa vain vuositasona. Oikeus joustavaan hoitorahaan katkeaa kuitenkin heti, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Samalla vanhempien työn tarjonta oletettavasti muuttuu paljon juuri samoihin aikoihin hoitorahoista riippumattakin. Niinpä vanhempien jakaminen treatment- ja kontrolliryhmiin ei ole aivan yksiselitteistä, jos kontrolliryhmänä halutaan käyttää yli 3-vuotiaiden lasten vanhempia.

Kuviossa 9 raportoidaan äitien keskimääräiset työpäivät sen mukaan, kuinka monta kuukautta heidän nuorin lapsi on ollut alle 3-vuotta vanha vuosina 2013 ja 2014. Kuviossa on käytetty vain niitä äitejä, joiden nuorin lapsi on 36–50 kuukautta vanha vuoden lopussa. Kuten odotettua äitien keskimääräiset työpäivät laskevat sen ajan kanssa, jonka lapsi on alle 3-vuotias. Jos joustava hoitoraha lisää onnistuneesti työn teon kannustimia, sen tulisi kuitenkin loiventaa työpäivien ja alle 3-vuotiaan kanssa vietetyn ajan välistä suhdetta.

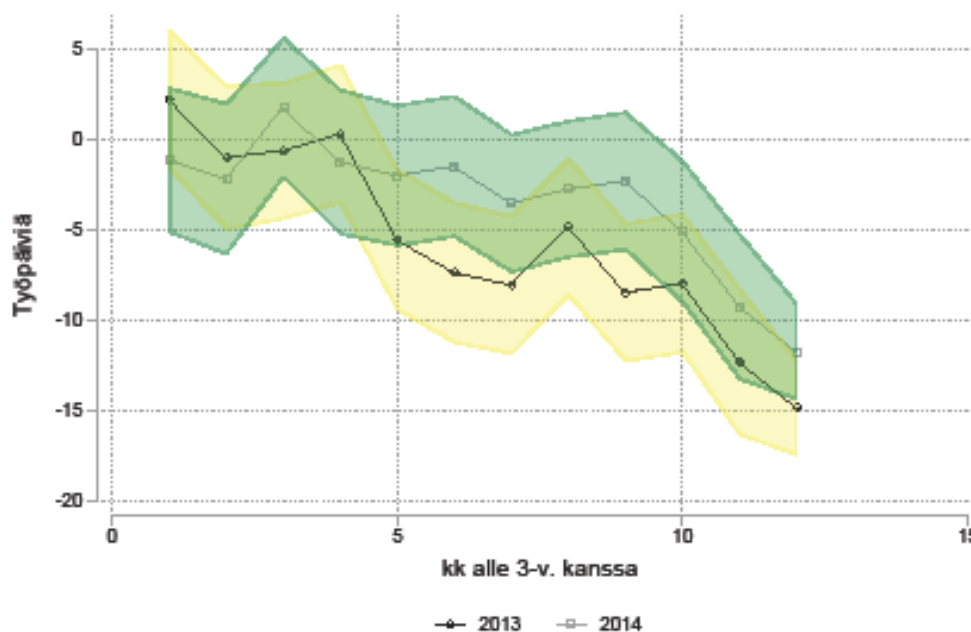
Kuten kuviosta 9 käy ilmi tämän ikäluokan naisten työpäivissä oli selkeä laskeva trendi näiden vuosien 2013 ja 2014 välillä. Niiden äitien joukossa, joissa lapsi oli yli 47 kuukautta vanha vuoden lopussa, työpäivien määrä laski noin 5 päivää vuosien 2013 ja 2014 välillä. Sen sijaan niiden äitien kohdalla, joiden lapsi oli 38 kuukautta vanha tai nuorempi vuoden lopussa, työpäivien laskua ei tapahdu ja joissain ryhmissä työpäivät näyttävät jopa lisääntyvän vuosien 2013 ja 2014 välillä. Joustava hoitoraha näyttää siis loiventaneen työpäivien ja alle 3-vuotiaan lapsen kanssa vietetyn ajan välistä suhdetta ennako-odotusten mukaisesti.

Kuvio 9. Äitien keskimääräiset vuosittaiset työpäivät alle 3-vuotiaan lapsen kanssa vietettyjen kuukausien määrän mukaan vuosina 2013 ja 2014

Joustavan hoitorahan pitäisi lisätä työnteon kannustimia alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien kohdalla. Tämä vuoksi joustavan hoitorahan voidaan olettaa muuttavan työpäivien ja sen ajan välistä suhdetta, jolloin lapsi on alle 3-vuotias vuoden aikana. Koska työpäivien määrän voidaan aina olettaa laskevan tämän ajan funktiona, pitäisi joustavan hoitorahan loiventaa tätä laskua. Vaikka kuvio 9 jo viittaakin tällaiseen kehitykseen, tulee se vielä selvemmäksi, jos tasojen sijasta tarkastellaan muutoksia suhteessa niihin äiteihin, joiden lapsi oli yli 3-vuotias koko vuoden ajan. Tällainen tarkastelu on tehty kuviossa 10, jossa raportoidaan nämä suhteelliset muutokset vuosina 2013 ja 2014. Muutosten lisäksi kuviossa raportoidaan muutosten 95 %:n luottamusvälit.

Kuvio 10. Keskimääräiset vuosittaisten työpäivien muutos verrattuna yli 3-vuotiaiden lasten äiteihin alle 3-vuotiaan lapsen kanssa vietettyjen kuukausien määrän mukaan vuosina 2013 ja 2014

Kuvio 10 näyttää varsin selvästi, että työpäivät laskevat loivemmin sen ajan kanssa, jonka lapsi on alle 3-vuotias vuonna 2014 kuin vuonna 2013. Vaikka yksittäiset erot eivät kuviossa 11 yleensä ole tilastollisesti merkitseviä on työpäivien lasku kuitenkin selkeästi pienempää vuonna 2014.

Taulukko 15. Joustavan hoitorahan vaikutus työpäiviin vaihtoehtoista kontrolliryhmää käyttämällä

	Kokonaisaineisto, kun selitettävänä:			
	Koko aineisto	Yksinhuoltajat	Lastenhoidon tuella	Työssä
Alle 3-v. vanh	-4.730*** (0.827)	-6.919*** (3.226)	-11.19*** (3.358)	-1.946*** (0.733)
Post 2014.	-1.176 (0.886)	-2.971 (3.226)	-2.930 (4.000)	-0.0704 (0.765)
Alle 3v.*post	3.139***	2.931	6.233	2.295**
2014	(1.162)	(4.503)	(4.661)	(1.017)
Vakio	308.5*** (2.571)	280.1*** (10.24)	259.7*** (17.38)	329.1*** (2.925)
R ²	0.634	0.668	0.387	0.201
N	79,920	7,319	11,844	60,932

Huom. keskirivit sulkeissa, klusterointi henkilötasolla. Säännöllinen viikko- ja kuukausityöaika tunneissa, ***p<0.01, **p<0.0, *p<0.1.

Taulukossa 15 raportoidaan estimointituloksia joustavan hoitorahan vaikutuksesta työpäiviin. Näissä regressioissa treatment-ryhmäksi on määritelty ne äidit, joiden nuorin lapsi on vuoden lopussa 33–36 kuukautta vanha. Nämä lapset ovat alle 3 vuotta vanhoja koko tarkasteluvuoden ajan ja heidän vanhempansa ovat oikeutettuja joustavaan hoitorahaan koko vuoden ajan vuodesta 2014 eteenpäin. Kontrolliryhmäksi on sitä vastoin määritelty ne äidit, joiden nuorin lapsi on vuoden lopussa 48–50 kuukautta vanha. Nämä lapset ovat yli 3 vuotiaita koko tarkasteluvuoden ajan eivätkä heidän vanhempansa tai huoltajansa ole oikeutettuja joustavaan hoitorahaan lainkaan koko vuoden aikana. Lasten ikäero näiden ryhmien välillä on keskimäärin noin 12 kuukautta, kun se kouluikäisten kontrolliryhmää käytettäessä on yli 3 vuotta.

Taulukossa 15 raportoidut tulokset ovat kvalitatiivisesti hyvin samalaisia kuin taulukossa 6 raportoidut tulokset vaikka kontrolliryhmä on nyt erilainen. Kokonaisuineistossa joustavan hoitorahan vaikutus työpäiviin on nyt hieman suurempi mutta erityisryhmille estimoidut vaikutukset ovat huomattavasti epätarkempia, mikä ei ole yllättävää, sillä treatment- ja kontrolliryhmien tarkempi rajaaminen pienentää otoskokoja tuntuvasti. Se että tulokset kuitenkin pääasiassa ovat hyvin lähellä tuloksia, joita saadaan, kun treatment-ryhmään sisällytetään kaikki alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat ja kontrolliryhmään kaikki 1. ja 2. luokkalaisten vanhemmat, lisää luottamusta raportissa käytettyyn luonnolliseen koeasetelmaan.

7.3 Joustavan hoitorahan julkistaloudelliset vaikutukset

Edellä esitettyjen tulosten perusteella joustava hoitoraha lisäsi osa-aikatyöhön yhdistettävien lasten hoidon tukien käyttöä. Joustavalla hoitorahalla oli myös pieni positiivinen keskimääräinen vaikutus työpäiviin. Tämä keskimääräinen työllisyysvaikutus heijastaa eri suuntaisia vaikutuksia eri väestöryhmissä. Siinä missä aikaisemmin kotihoidon tukea nostonneet äidit lisäsivät työpäiviään tuntuvastikin, aikaisemmin kokopäivätöissä olleet pienten lasten äidit puolestaan vähensivät tehtyjen työpäivien määrää, kun joustava hoitoraha teki tästä entistä kannattavampaa. Aineiston jako ryhmiin edellisen vuoden tulojen mukaan osoittaa myös, että joustava hoitoraha nosti työpäivien määrää etenkin pienituloisten äitien joukossa ja vähensi työpäiviä ylemmissä tuloluokissa.

Joustavan hoitorahan voidaan siis olettaa lisänneen julkisen talouden kustannuksia kasvaneiden lasten hoidon tukien muodossa. Kansaneläkelaitoksen lapsiperhe-etuustilaston tietojen mukaan osittaista hoitorahaa maksettiin vuonna 2013 yhteensä 23 025 äidille, joista 41 prosenttia eli 9 440 oli alle 3-vuotiaiden äitejä. Heidän osuutensa osittaiseen hoitorahaan vuonna 2013 käytetystä 15,6 miljoonasta eurosta oli arviolta noin 6,4 miljoonaa euroa, jos oletetaan, että osittaisen hoitorahan käytön pituus on keskimäärin yhtä suurta

kouluikäisten ja alle 3-vuotiaiden lasten äitien joukossa. Vuonna 2014 joustavaa hoitorahaa maksettiin pelkästään alle 3-vuotiaiden vanhemmille 16,2 miljoonaa euroa, josta noin 14,6 miljoonaa maksettiin sitä käyttäneille 14 252 äideille. Tässä raportissa esitettyjen vaikuttavuusarvioiden mukaan joustavan hoitorahan käyttöönoton vaikutus käyttäjien määrään oli noin $(0,5 \times 9\,440 =) 4\,720$ äitiä. Ilman joustavaa hoitorahaa osittaista hoitorahaa käyttäneiden alle 3-vuotiaiden äitien määrä olisi siis vuonna 2014 ollut 9 901, joista olisi vuoden 2013 tietojen perusteella aiheuttanut noin 6,7 euron kustannukset. Näin ollen karkea arvio joustavan hoitorahan aiheuttamista lisäkustannuksista olisi noin 8 miljoonaa euroa.

Joustavan hoitorahan tavoitteena oli helpottaa alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien työn tekoa. Tämän raportin tulosten mukaan joustava hoitoraha onnistuikin jossain määrin tässä tavoitteessa. Joustavan hoitorahan keskimääräinen vaikutus työpäiviin on kuitenkin hyvin pieni, vain noin prosentin luokkaa. Tämän vuoksi lienee perusteltua olettaa, ettei joustava hoitoraha myöskään olennaisesti vaikuttanut muiden sosiaalielämyksien käyttöön. Vaikka estimoitu lisäys työpäivissä on pieni, saattaa se silti aiheuttaa kunnille lisääntyviä päivähoitokustannuksia, sillä päivähoidon yksikkökustannukset ovat alle 3-vuotiaiden lasten kohdalla keskimääräistä korkeampia.

Joustavan hoitorahan vaikutuksia verotuloihin on vaikea arvioida tässä raportissa käytettyjen aineistojen pohjalta. Koska joustava hoitoraha kuitenkin tämän raportin tulosten mukaan lisäsi ensisijaisesti pienituloisten äitien työn tekoa ja näyttää vähentäneen työn tekoa korkeammissa tulodesiileissä, on todennäköistä, ettei joustava hoitoraha juurikaan tuottanut merkittäviä lisäyksiä verotuloissa. Näin ollen joustava hoitoraha hyvin todennäköisesti lisäsi lyhyellä aikavälillä julkisen talouden kustannuksia, jos vaihtoehdoksi otetaan tilanne, jossa oltaisiin pitäyditty vanhan osittaisen hoitorahan tasolla. Nämä lyhyen aikavälin lisääntyneet kustannukset eivät kuitenkaan tarkoita, etteikö joustava hoitoraha voisi pitemmällä aikavälillä tuottaa uusia verotuloja kasvaneen työllisyyden kautta. Joustava hoitoraha näyttää lisänneen erityisesti niiden äitien työpäiviä, jotka ovat vaarassa syrjäytyä työmarkkinoilta lasten syntymän jälkeen. Jos joustava hoitoraha onnistuu lisäämään näiden äitien työllisyyttä myös pidemmällä aikavälillä, voi se maksaa osan aiheuttamistaan kustannuksista takaisin. Nämä pidemmän aikavälin työllisyysvaikutukset ovat mielenkiintoinen jatkotutkimuksen kohde.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Joustavan hoitorahan tavoitteena oli helpottaa pienten lasten vanhempien työelämän ja perheen yhteensovittamista nostamalla osa-aikatyön yhteydessä maksettavien lastenhoiton tukien tasoa. Tässä tutkimuksessa on pyritty selvittämään, kuinka hyvin joustava hoitoraha onnistui näissä tavoitteissa tutkimalla joustavan hoitorahan käyttäjien taustam ominaisuuksia sekä sen työllisyysvaikutuksia. Siinä missä joustavan hoitorahan käyttäjien ominaisuuksien analyysissä on pitäydytty kuvailevissa menetelmissä, työllisyysvaikutuksien analyysissä on käytetty hyväksi luonnollista koeasetelmaa, jossa 1. ja 2. luokkalaisten lasten vanhemmat toimivat joustavaan hoitorahaan oikeutettujen alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien kontrolliryhmänä.

Osa-aikatyötä tukemaan tarkoitettuja hoitorahoja (joustava ja osittainen hoitoraha) käyttävät ovat tyypillisesti hyvässä työmarkkina-asemassa olevia naisia. Joustava hoitoraha ei muuttanut tätä asetelmaa, vaan joustavaa hoitorahaa saavat vanhemmat ovat keskimääräistä paremmin koulutettuja ja hyvätulaisia. Joustavan hoitorahan käyttö on myös niin harvinaista miesten joukossa, ettei sen vaikutusten arviointi miesten työllisyyteen ole mielekästä. Kun joustavaa hoitorahaa käyttävien alle 3-vuotiaiden lasten äitien ominaisuuksia kuitenkin verrataan ennen vuotta 2014 osittaista hoitorahaa käyttäneiden alle 3-vuotiaiden lasten äitien ominaisuuksiin, huomataan että esimerkiksi matalasti koulutettujen naisten osuus lisääntyi joustavan hoitorahan käyttöön oton myötä. Näyttää siis siltä, että joustava hoitoraha onnistui siirtämään joitain matalasti koulutettuja naisia joustavan hoitorahan käyttäjiksi.

Joustavan hoitorahan työllisyysvaikutukset olivat tämän tutkimuksen tulosten mukaan pitkälti ennako-odotusten mukaisia. Joustavan hoitorahan työllisyysvaikutukset olivat odotetustikin vastakkaissuuntaisia eri väestöryhmissä. Kokonaisaineistossa alle 3-vuotiaiden lasten äitien työpäivät lisääntyivät uudistuksen seurauksena noin kaksi työpäivää, mitä voi pitää suhteellisen pienenä vaikutuksena. Tämä luku kätkee kuitenkin taakseen suurta vaihtelua vaikutuksissa. Ikäluokittaisen tarkastelun perusteella merkittäviä positiivisia työllisyysvaikutuksia oli ainoastaan 26–34-vuotiaiden äitien ryhmässä. Tältä osin

uudistus on kohdistunut juuri siihen ikäryhmään, jossa työllisyysaste on Suomessa muita Pohjoismaita alempi.

Koulutusasteittain tarkasteltuna työllisyysvaikutukset olivat suurimpia matalasti koulutetuilla, kun taas korkeimmin koulutetuilla työllisyysvaikutukset olivat tilastollisesti ei-merkitseviä ja etumerkiltään jopa negatiivisia. Vastaava ilmiö havaittiin myös tulotason mukaisissa tarkasteluissa. Työpäivät lisääntyivät pienituloisilla äideillä, mutta estimoitu vaikutus oli negatiivinen parempituloisten äitien ryhmissä. Suurimmat työpäivien lisäykset kohdistuivat etenkin kotihoidon tukia edellisvuonna saaneisiin ja myös pirstaleisemmalla työuralla aiemmin olleisiin. Näyttää siis siltä, että uudistus siirsi jonkin verran äitejä kotihoidon tuelta osa-aikaiseen työhön. Myös vaikutukset yksinhuoltajien työllisyyteen olivat keskimääräistä suurempia ja positiivisia. Työpäivät lisääntyivät pääsääntöisesti niillä toimi- ja koulutusaloilla, joilla työskentelee paljon heikommin koulutettuja ja pienituloisia. Sen sijaan työn tarjonta pieneni esimerkiksi erityisasiantuntijoiden ammattiryhmässä, jossa on keskimääräistä enemmän korkeammin koulutettuja ja hyvätulaisia.

Osa-aikatyön tekeminen on aiemmin ollut Suomessa muita Pohjoismaita vähäisempää pienten lasten äitien keskuudessa. Tulosten perusteella pienten lasten äitien osa-aikatyön tekemisen todennäköisyys kasvoi reformin jälkeen noin kolmella prosenttiyksiköllä. Vaikusta voidaan pitää suuruusluokaltaan merkittävänä suhteessa keskimääräiseen osa-aikatyötä tekevien osuuteen. Ennen vuotta 2014 pienten lasten äideistä 23 prosenttia oli osa-aikaisessa työsuhteessa. Osa-aikatyön tekeminen lisääntyi lähinnä 31–45-vuotiaiden ikäryhmissä, kun taas nuoremmissa ja vanhemmissa ikäluokissa ei ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta. Osa-aikatyö lisääntyi pienituloisilla, kun taas parempituloisille estimoitu vaikutus oli yleensä tilastollisesti ei-merkitsevä.

Joustava hoitoraha näyttää siis vaikuttaneen pienten lasten äitien työllisyyteen ennako-odotusten mukaisesti. Vaikka keskimääräinen työllisyysvaikutus jäi pieneksi, uudistus näyttää onnistuneen tavoitteissaan siinä mielessä, että se lisäsi työllisyyttä eniten juuri niissä ryhmissä, joiden on katsottu olevan vaarassa syrjäytyä työmarkkinoilta lasten kotihoidon seurauksena. Tällaisina ryhminä on erityisesti pidetty matalasti koulutettuja äitejä ja yksinhuoltajia. Lisäksi on todettava, että tässä raportissa on kuitenkin keskitytty vain uudistuksen lyhyen aikavälin vaikutuksiin. Lasten hoidon ja työn teon yhdistämisen helpotumisella voi kuitenkin olla merkittäviä pidemmän aikavälin vaikutuksia äitien työuraan. Nämä vaikutukset voivat johtaa suurempiin työllisyysvaikutuksiin ja mahdollisesti parantaa miesten ja naisten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla. Nämä joustavan hoitorahan pidemmän aikavälin työllisyysvaikutukset ovat mielenkiintoinen jatkotutkimuksen kohde.

LÄHTEITÄ JA TAUSTA-AINEISTOJA

- Aalto, A-M. (2013), Katsaus osittaisen hoitorahan käyttöön 2000-luvulla, Kela, Työpapereita 43/2013.
- Angelov, N., Johansson, P. ja Lindahl, E., (2016), Parenthood and the gender gap in pay, *Journal of Labor Economics*, 34 (3), 545-579.
- Blau, F. ja Kahn, L. (2013), Female Labor Supply: Why Is the United States Falling Behind?, *American Economic Review: Papers & Proceedings* 2013, 103(3): 251-256.
- Blundell, R., Brewer, M. ja Francesconi, M. (2008), Job Changes and hour Changes: Understanding the Path of Labor Supply Adjustment, *Journal of Labor Economics*, vol 26, no.3.
- Blundell, R., Duncan, A., McRae, J. and Meghir, C. (2000), The Labour Market Impact of the Working Families' Tax Credit, *Fiscal Studies*, vol. 21, no.1, 75-104.
- Brewer, M., Duncan, A., Shephard, A. ja José Suárez, M. (2005), Did Working Families' Tax Credit work? The impact of in-work support on labour supply in Great Britain, Mimeo.
- Del Boca, D., (2002), "The effect of child care and part time opportunities on participation and fertility decisions in Italy", *Journal of Population Economics*, 15 (3), 549-573.
- Drange, N. ja Rege, M. (2013), Trapped at home: The effect of mothers' temporary labor market exits on their subsequent work career, *Labour Economics* 24 (2013) 125-136.
- Findikaattori
- Gathmann, C. ja Sass, B. (2018), Taxing Childcare: Effects on Childcare Choices, Family Labor Supply, and Children, *Journal of Labor Economics*, 2018, vol. 36, no. 3.
- Gelbach, J. (2002), Public Schooling for Young Children and Maternal Labor Supply, *The American Economic Review*, Vol. 92, No. 1, 307-322.
- Gutiérrez-Domènech, M. (2005), "Employment after motherhood: A European comparison", *Labour Economics*, 12 (1), 99-123.
- Ernæs, M. ja Kunze, A. (2008), Work and wage dynamics around childbirth, *Scandinavian Journal of Economics*, 115 (3), 856-877.
- Haataja, A. ja Juutilainen V-P, (2014), Kuinka pitkään lasten kotihoitoa? Selvitys äitien lastenhoitojaksoista kotona 2000-luvulla, Työpapereita 58/2014.
- Haataja, A. (2011), Osa-aikatyöttömyys näkyväksi Suomessakin, Työpoliittinen Aikakauskirja 4/2011.
- Haataja, A., Kauhanen, M. ja Nätti, J. (2011), Underemployment and part-time work in the Nordic countries.
- Havnes, T. ja Mogstad, M. (2011), No child left behind: Subsidized child care and children's long-run outcomes, *American Economic Journal: Economic Policy*, 3 (2), 97-129.
- Hytti, H. (2008), Disability policies and employment. Finland compared with the other Nordic Countries. 62/2008 Social Security and Health Research: Working Papers.
- HE166/1987. Hallituksen esitys eduskunnalle työntekijän yksilöllistä työaika koskevaksi lainsäädännöksi.
- HE 129/2013. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta.
- Kaestner, R., Lubotsky, D. ja Qureshi J. (2016), Mother's Employment by Child Age and its Implications for Theory and Policy, Mimeo.
- Kambur, O. ja Pärnänen, A. (2017), Suomi-Ruotsi vertailu: Pienten lasten äitien työssäolossa ei suuria eroja, Tieto ja trendit, huhtikuu, 2017.
- Kauhanen, A. (2015), Euroopan lyhyin viikko – Neljä havaintoa suomalaisten työajoista, EVA Analyysi, no. 48.
- Kauhanen, M. (2016), Osa-aikatyö yksityisillä palvelualueilla. Raportteja 33. Helsinki: Palkansaajien tutkimuslaitos.
- KELA Joustava hoitoraha 30.01.2019, muistio.
- KELA Osittainen hoitoraha 30.01.2019, muistio.
- Kelan Lapsiperheiden tuet -esite (pdf), https://www.kela.fi/documents/10180/0/Lapsiperheiden_tuet_esite_Kela.pdf
- Kelan verkkosivut ja kuukausitilasto
- Kellokumpu, J. (2007), Baby and Pay: The Family Gap in Finland, Palkansaajien tutkimuslaitos, Working papers No. 236.
- Kellokumpu, J. (2017), Joustavaa hoitorahaa käyttävät hyvässä työmarkkina-asemassa olevat äidit. Valtiovarainministeriö.
- Kleven, H., Landais, C. ja Sogaard, J. E., (2018), Children and gender inequality: Evidence from Denmark, *American Economic Journal: Applied Economics*, painossa.
- Kosonen, T (2013), To Work or not to Work? The Effect of Child-Care Subsidies on the Labour Supply of Parents, CESIFO WORKING PAPER NO. 4065.
- Kosonen, T. ja Huttunen, K. (2018), Kotihoidon tuen vaikutus lapsiin, Palkansaajien tutkimuslaitos, Tutkimuksia | Studies 115.

- Kyyrä, T. (2008), Partial unemployment insurance benefits and the transition rate to regular work. Vatt-keskustelualoitteita 440. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Lefebvre, P. ja Merrigan, P. (2008), Child-Care Policy and the Labor Supply of Mothers with Young Children: A Natural Experiment from Canada, *Journal of Labor Economics*, 2008, vol. 26, no. 3.
- Lundin, D., Mörk, E. ja Öckert, B. (2008), How far can reduced childcare prices push female labour supply? *Labour Economics*, 15 (4), 647-659.
- Myrskylä, P. (2012), Koulutustaso selittää työurien pituutta, Tilastokeskus, Tieto&Trendit, 6/2012.
- Napari, S. (2007), Is There a Motherhood Wage Penalty in the Finnish Private Sector?, *ETLA Discussion Papers* No. 1107.
- Naz, G. (2003), The impact of cash-benefit reform on parents' labour force participation, *Journal of Population Economics* (2004) 17:369–383.
- Nieminen, T. (2013), Sukupuolierot työmarkkinoilla. Teoksessa Marjut Pietiläinen (toim.) *Työ, talous ja tasa-arvo*, Helsinki: Tilastokeskus, 41–47.
- Ojala, S., Nätti, J. ja Kauhanen, M. (2015), Työn laatu ja myöhempi työura osa- ja määräaikaissä töissä. Työelämän tutkimuskeskuksen työraportteja 90/2015.
- Ojala, S., Nätti, J. ja Kauhanen, M. (2016), Eriävät osa-aikatyön syyt ja työn laatu. *Yhteiskuntapolitiikka* 81 (2016): 3, 259–272.
- Ojala, S. ja Pyöriä, P. (2016), Työelämän murrokset ja tilastojen sanoma, *Alusta!*, Tampereen yliopisto.
- Räsänen, T., Österbacka, E., Valaste, M. ja Haataja, A. (2019), Lastenhoidon tukien vaikutus äitien osallistumiseen työmarkkinoille, *Sosiaali- ja terveysturvan raportteja* 14.
- Salmi, M., Lammi-Taskula, J. ja Närvi, J. (2009), Perhevapaat ja työelämän tasa-arvo, *Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja*, 24/2009, Helsinki, Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Salmi, M. ja Närvi, J. (2017), Perhevapaat, talouskriisi ja tasa-arvo, *Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Raportti* 4.
- Salmi, M. (2019), Perhevapaiden käyttö ja pienten lasten vanhempien toiveet perhevapaiden uudistamisesta tutkimuksen valossa, STM:n taustatilaisuus medialle 28.2.2019, <https://www.slideshare.net/stmslide/perhevapaatietoa-medialle-280219>.
- Sánchez-Mangas, R. ja Sánchez-Marcos, V. (2008), Balancing family and work: The effect of cash benefits for working mothers, *Labour Economics* 15 (2008) 1127–1142.
- Sosiaali- ja terveysministeriö, (2013), KOTIHOIDON TUEN JA LASTEN hoitojärjestelmän joustavuuden edistämistä selvittävän työryhmän muistio, *Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita* 2013:4.
- Sutela, H. (2013), Määräaikainen työ ja perheellistyminen Suomessa 1984–2008. *Tutkimuksia* 259. Tilastokeskus.
- Tilastokeskus (2016), *Tulojakotilasto*
- Tilastokeskus (2017), *Työllisyys ja työttömyys vuonna 2017*.
- Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja (2013), *Osa-aikatyötä selvittäneen työryhmän muistio, Työ ja yrittäjyys* 6/2013.

LIITTEET

Liitetaulukko 1. Kuvailu taustamuuttujien suhteen eri ryhmissä

Naiset	Alle 3-vuotiaita		Kouluikäisiä	
	pre 2014	post 2014	pre 2014	post2014
Ikä	31,8	32,2	38,1	38,1
Puolison ikä	34,5	34,8	40,5	40,6
Yksinhuoltaja	0,11	0,12	0,16	0,17
Koulutusaste				
Tieto puuttuu	0,13	0,14	0,11	0,10
Toinen aste	0,38	0,38	0,38	0,37
Erikoisammattikoulutusaste	0,00	0,01	0,01	0,01
Alin korkea-aste	0,06	0,02	0,16	0,10
Alempi korkeakouluaste	0,24	0,26	0,16	0,22
Ylempi korkeakouluaste	0,17	0,18	0,16	0,19
Tutkijakoulutusaste	0,01	0,01	0,01	0,02
Muita taustatietoja				
Ulkomaalaistaustainen	0,09	0,11	0,07	0,09
Kaupunki	0,71	0,72	0,67	0,69
Taajama	0,16	0,16	0,18	0,17
Maaseutu	0,13	0,12	0,15	0,14
Valtioveronalaiset tulot, ka	20335	21816	25650	28133
Puoliso v. veronalaiset tulot	34270	35353	36382	38285
Ei työtuloja	0,26	0,27	0,18	0,18
Kotihoidon tuki	0,56	0,53	0,15	0,13
Joustava	0,00	0,08	0,00	0,02
Osittainen	0,05	0,01	0,09	0,08
Yksityinen kotihoidon tuki	0,06	0,06	0,04	0,04
Maakunta				
Uusimaa	0,31	0,32	0,30	0,31
Varsinais-Suomi	0,08	0,08	0,08	0,08
Satakunta	0,04	0,04	0,04	0,04
Kanta-Häme	0,03	0,03	0,03	0,03
Pirkanmaa	0,09	0,10	0,09	0,09
Päijät-Häme	0,03	0,03	0,04	0,03
Kymenlaakso	0,03	0,03	0,03	0,03
Etelä-Karjala	0,02	0,02	0,02	0,02

Naiset	Alle 3-vuotiaita		Kouluikäisiä	
	pre 2014	post 2014	pre 2014	post2014
Etelä-Savo	0,02	0,02	0,02	0,02
Pohjois-Savo	0,04	0,04	0,04	0,04
Pohjois-Karjala	0,03	0,03	0,03	0,03
Keski-Suomi	0,05	0,05	0,05	0,05
Etelä-Pohjanmaa	0,04	0,04	0,04	0,04
Pohjanmaa	0,04	0,04	0,03	0,04
Keski-Pohjanmaa	0,01	0,01	0,01	0,01
Pohjois-Pohjanmaa	0,09	0,09	0,09	0,09
Kainuu	0,01	0,01	0,01	0,01
Lappi	0,03	0,03	0,03	0,03
Ahvenanmaa	0,01	0,01	0,01	0,01
Toimiala				
Maa-metsä- ja kalatalous	0,02	0,01	0,02	0,02
Kaivostoiminta ja louhinta	0,00	0,00	0,00	0,00
Teollisuus	0,05	0,04	0,06	0,05
Sähkö+vesi	0,00	0,00	0,00	0,00
Rakentaminen	0,01	0,01	0,01	0,01
Tukku- ja vähittäiskauppa	0,09	0,09	0,09	0,09
Kuljetus ja varastointi	0,02	0,01	0,02	0,02
Majoitus- ja ravitsemustoiminta	0,03	0,03	0,03	0,03
Informaatio ja viestintä	0,02	0,02	0,02	0,02
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	0,02	0,02	0,02	0,02
Kiinteistöala	0,00	0,00	0,00	0,01
Ammatillinen tieteellinen ja tekninen toiminta	0,04	0,04	0,04	0,04
Hallinto ja tukipalvelut	0,04	0,04	0,04	0,04
Julkinen hallinto	0,03	0,03	0,04	0,04
Koulutus	0,07	0,06	0,09	0,09
Terveys ja sosiaalipalvelut	0,19	0,21	0,25	0,25
Taiteet	0,01	0,01	0,01	0,01
Muut palvelut	0,02	0,02	0,03	0,03
Kotitalouspalvelut	0,00	0,00	0,00	0,00
Puuttuva tieto	0,33	0,35	0,23	0,24
Koulutusala				
00 Yleissivistävä koulutus	0,07	0,06	0,05	0,04
01 Kasvatusalat	0,05	0,05	0,06	0,06
02 Humanistiset ja taidealat	0,08	0,09	0,07	0,08
03 Yhteiskunnalliset alat	0,03	0,04	0,03	0,03
04 Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	0,18	0,18	0,20	0,19
05 Luonnontieteet	0,02	0,02	0,02	0,02

Naiset	Alle 3-vuotiaita		Kouluikäisiä	
	pre 2014	post 2014	pre 2014	post2014
06 Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	0,02	0,01	0,02	0,02
07 Tekniikan alat	0,07	0,07	0,07	0,07
08 Maa- ja metsätalousalat	0,03	0,03	0,03	0,03
09 Terveys- ja hyvinvointialat	0,29	0,31	0,31	0,32
10 Palvelualat	0,14	0,14	0,14	0,13
99 Muut tai tuntemattomat	0,00	0,00	0,00	0,00

Liitetaulukko 2. Kuvailu taustamuuttujien suhteen eri ryhmissä

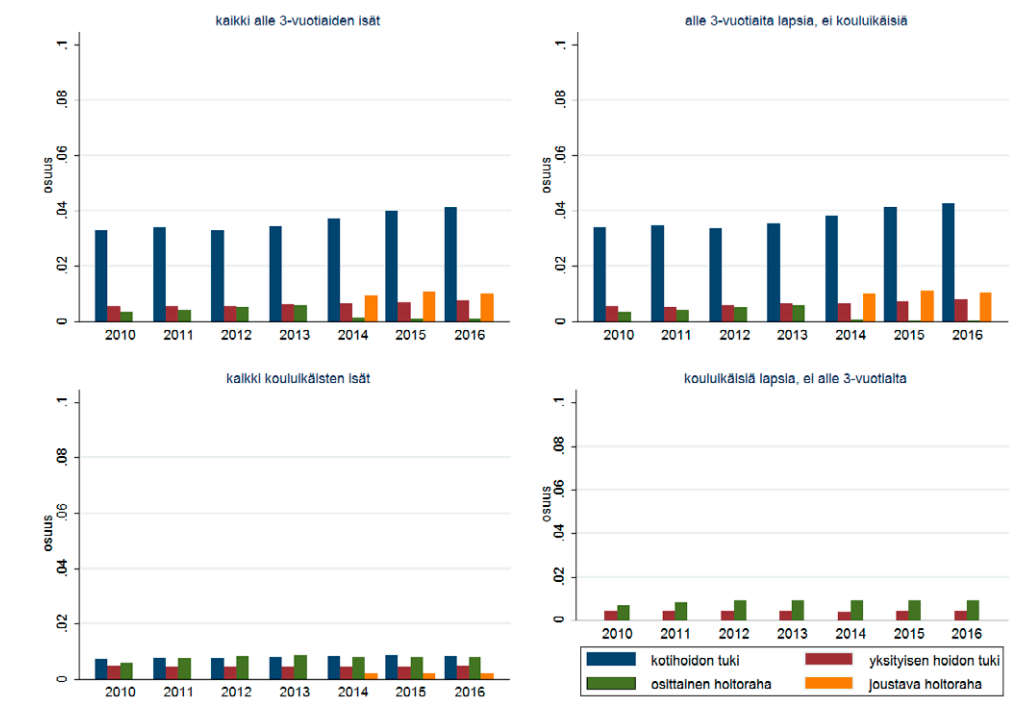
Naiset	Vain alle 3-vuotiaita		Vain kouluikäisiä		Osittainen hoitoraha		Joustava
	pre 2014	post 2014	pre 2014	post2014	pre 2014	post 2014	
Ikä	31,2	31,5	39,2	39,1	37,1	39,0	33,7
Puolison ikä	33,8	34,1	41,7	41,6	39,0	41,1	35,7
Yksinhuoltaja	0,12	0,12	0,18	0,19	0,09	0,12	0,07
Koulutusaste							
Tieto puuttuu	0,13	0,14	0,10	0,09	0,02	0,02	0,03
Toinen aste	0,38	0,38	0,37	0,36	0,25	0,27	0,29
Erikoisammattikoulutusaste	0,00	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01
Alin korkea-aste	0,05	0,02	0,19	0,11	0,20	0,15	0,03
Alempi korkeakouluaste	0,25	0,26	0,15	0,22	0,31	0,36	0,40
Ylempi korkeakouluaste	0,18	0,19	0,17	0,20	0,20	0,18	0,24
Tutkijakoulutusaste	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01
Muita taustatietoja							
Ulkomaalaistaustainen	0,09	0,11	0,07	0,08	0,01	0,01	0,02
Kaupunki	0,72	0,74	0,68	0,70	0,71	0,70	0,71
Taajama	0,15	0,15	0,17	0,17	0,17	0,18	0,17
Maaseutu	0,12	0,11	0,14	0,13	0,12	0,12	0,12
Valtioveronalaiset tulot, ka	20601	22055	27692	30327	26738	30469	24054
Puoliso v. veronalaiset tulot	33625	34703	36145	38328	43711	45806	42905
Ei työtuloja	0,25	0,26	0,14	0,14	0,02	0,02	0,03
Kotihoidon tuki	0,55	0,52	0,00	0,00	0,21	0,03	0,47
Joustava	0,00	0,08	0,00	0,00	0,00	0,06	1,00
Osittainen	0,05	0,00	0,10	0,10	1,00	1,00	0,05
Yksityinen kotihoidon tuki	0,06	0,05	0,03	0,03	0,06	0,04	0,09
Maakunta							
Uusimaa	0,32	0,33	0,31	0,32	0,35	0,32	0,33
Varsinais-Suomi	0,08	0,08	0,09	0,08	0,08	0,08	0,08
Satakunta	0,04	0,04	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03
Kanta-Häme	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Pirkanmaa	0,10	0,10	0,09	0,09	0,09	0,09	0,10
Päijät-Häme	0,03	0,03	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03
Kymenlaakso	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02
Etelä-Karjala	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Etelä-Savo	0,02	0,02	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02
Pohjois-Savo	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04
Pohjois-Karjala	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02
Keski-Suomi	0,05	0,05	0,05	0,05	0,04	0,05	0,05
Etelä-Pohjanmaa	0,03	0,03	0,04	0,03	0,04	0,04	0,04
Pohjanmaa	0,04	0,04	0,03	0,03	0,06	0,06	0,06

Naiset	Vain alle 3-vuotiaita		Vain kouluikäisiä		Osittainen hoitoraha		Joustava
	pre 2014	post 2014	pre 2014	post2014	pre 2014	post 2014	post 2014
Keski-Pohjanmaa	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01
Pohjois-Pohjanmaa	0,08	0,08	0,08	0,08	0,07	0,07	0,08
Kainuu	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Lappi	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02
Ahvenanmaa	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
Toimiala							
Maa-metsä- ja kalatalous	0,01	0,01	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01
Kaivostoiminta ja louhinta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Teollisuus	0,05	0,04	0,07	0,06	0,07	0,06	0,06
Sähkö+vesi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01
Rakentaminen	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Tukku- ja vähittäiskauppa	0,09	0,09	0,10	0,09	0,08	0,08	0,11
Kuljetus ja varastointi	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Majoitus- ja ravitsemus-toiminta	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02
Informaatio ja viestintä	0,02	0,02	0,02	0,02	0,04	0,03	0,03
Rahoitus- ja vakuutus-toiminta	0,02	0,02	0,02	0,02	0,04	0,04	0,04
Kiinteistöala	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	0,01
Ammatillinen tieteellinen ja tekninen toiminta	0,04	0,04	0,04	0,04	0,06	0,05	0,07
Hallinto ja tukipalvelut	0,04	0,04	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03
Julkinen hallinto	0,03	0,03	0,04	0,04	0,08	0,07	0,05
Koulutus	0,07	0,06	0,10	0,10	0,06	0,06	0,06
Terveys ja sosiaalipalvelut	0,19	0,20	0,26	0,26	0,40	0,46	0,35
Taiteet	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Muut palvelut	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Kotitalouspalvelut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Puuttuva tieto	0,32	0,34	0,18	0,20	0,04	0,02	0,09
Koulutusala							
00 Yleissivistävä koulutus	0,08	0,07	0,04	0,04	0,03	0,02	0,03
01 Kasvatusalat	0,05	0,05	0,06	0,06	0,03	0,04	0,04
02 Humanistiset ja taidealat	0,09	0,09	0,07	0,08	0,05	0,05	0,07
03 Yhteiskunnalliset alat	0,04	0,04	0,03	0,04	0,05	0,05	0,05
04 Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	0,18	0,18	0,22	0,20	0,22	0,19	0,19
05 Luonnontieteet	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
06 Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
07 Tekniikan alat	0,07	0,07	0,07	0,07	0,06	0,05	0,06
08 Maa- ja metsätalousalat	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02

JOUSTAVAN HOITORAHAN TYÖLLISYYSVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Naiset	Vain alle 3-vuotiaita		Vain kouluikäisiä		Osittainen hoitoraha		Joustava
	pre 2014	post 2014	pre 2014	post2014	pre 2014	post 2014	post 2014
09 Terveys- ja hyvinvointi- alat	0,28	0,30	0,30	0,32	0,43	0,47	0,39
10 Palvelualat	0,14	0,14	0,14	0,13	0,08	0,08	0,10
99 Muut tai tuntemattomat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Liitekuvio 1. Lastenhoidon tukia vuosina 2010–2016 saaneet isät

Liitetaulukko 2. Malleissa käytetyt taustaselittäjät

Ikä: Alle 26-vuotiaat, 26–30-vuotiaat, 31–35-vuotiaat, 36–40-vuotiaat, 41–45-vuotiaat, yli 45-vuotiaat.

Koulutus: Kansallinen koulutusluokitus 2016: 3 Toinen aste, 4 Erikoisammattikoulutusaste, 5 Alin korkea-aste, 6 Alempi korkeakouluaste, 7 Ylempi korkeakouluaste, 8 Tutkijakoulutusaste ja puuttuva tieto.

Perheasema: Peas: Päämies, Puoliso, avoperheen päämies, avoperheen puoliso.

Yksinhuoltaja (0/1)

Uusperhe (0/1)

Ulkomaalaistausta (0/1)

Omistusasuja (0/1)

Toimiala: Tilastokeskuksen toimialaluokitus 2008..

Maakunta: Tilastokeskus 2019: Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi, Ahvenanmaa.

Asuinkuntarakenne: Kaupunki, Taajama, Maaseutu

Valtionveronalaiset tulot, euroa (jatkuva)

Liitetaulukko 3. Difference in differences toimialoittain: sosiaali- ja terveysala ja puuttuva toimiala (naiset)

Selitettävä:	hoitoraha		työpäivät	
	Sosiaali- ja terveys	Ei tietoa	Sosiaali- ja terveys	Ei tietoa
Keskiarvo	0,05	0,01	301	97
Post 2014	0.000953	0.000455	-1.228***	-13.26***
	(0.00136)	(0.000438)	(0.332)	(0.724)
Alle 3-v. vanh.	-0.0437***	0.00437***	-15.12***	-43.67***
	(0.00160)	(0.000470)	(0.558)	(0.707)
Alle 3v.*post 2014	0.0273***	0.00774***	0.100	8.318***
	(0.00176)	(0.000563)	(0.675)	(0.852)
R2	0.026	0.025	0.381	0.489
N	424331	509225	424331	509225

Huom. keskiarheet sulkeissa, klusterointi henkilötasolla, ***p<0.01, ** p<0.0, * p<0.1.

Liitetaulukko 4. Difference in differences koulutusaloittain: terveys ja hyvinvointialat ja palvelualat (naiset)

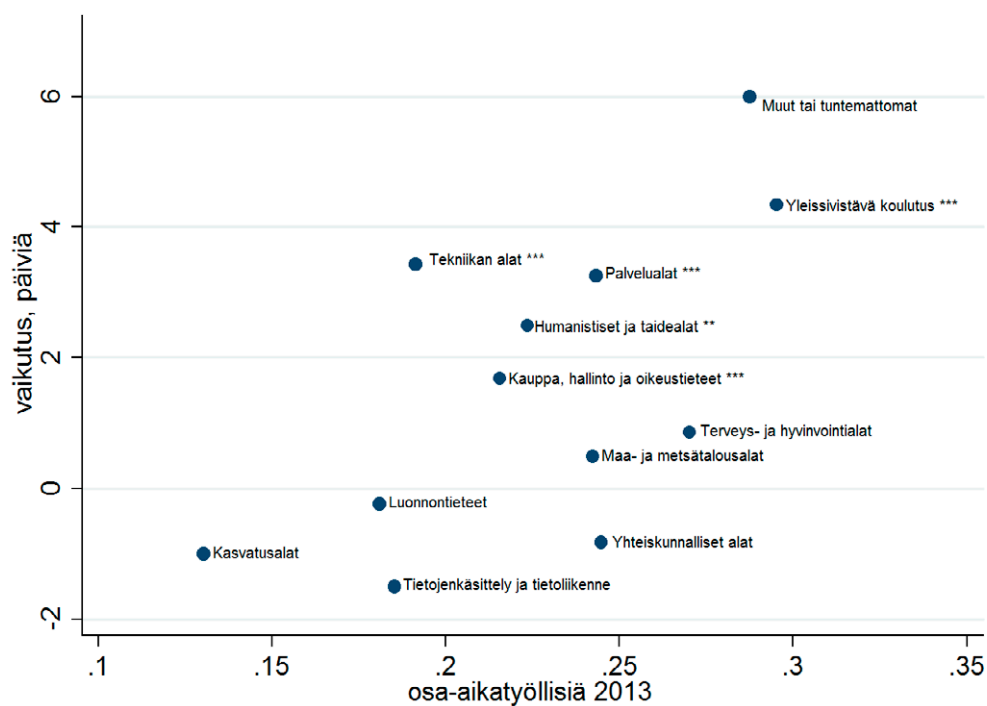
Hoitoraha	Koulutusala:		
	Terveys- ja hyvinv.	Yleissivistävä	Palveluala
Keskiarvo	0,04	0,01	0,02
Post 2014	0.000731	0.00249	0.00449***
	(0.00105)	(0.00185)	(0.00102)
Alle 3-v. vanh.	-0.0340***	-0.00144	-0.00114
	(0.00113)	(0.00166)	(0.00104)
Alle 3v.*post 2014	0.0243***	0.0110***	0.0155***
	(0.00133)	(0.00216)	(0.00137)
R2	0.032	0.024	0.018
N	492761	98760	235116

Huom. keskiarvot sulkeissa, klusterointi henkilötasolla, ***p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1.

Työpäivät	Koulutusala:		
	Terveys- ja hyvinv.	Yleissivistävä	Palveluala
Keskiarvo	268	173	227
Post 2014	-3.371***	-6.862***	-6.640***
	(0.323)	(1.146)	(0.588)
Alle 3-v. vanh.	-23.06***	-27.90***	-30.02***
	(0.487)	(1.220)	(0.749)
Alle 3v.*post 2014	0.863	4.340***	3.251***
	(0.595)	(1.506)	(0.934)
R2	0.493	0.631	0.560
N	492761	98760	235116

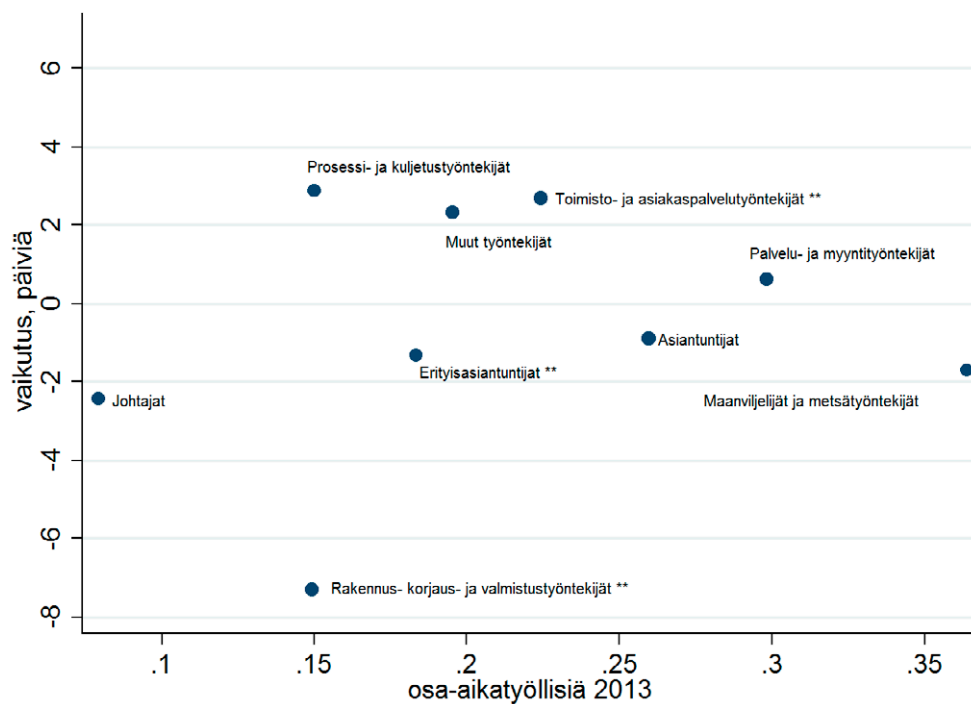
Huom. keskiarvot sulkeissa, klusterointi henkilötasolla, ***p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1.

Liitekuvio 2. Estimoitu vaikutus työpäiviin ja osa-aikatyötä tekevien osuus koulutusosalalla

Huom. *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$.

Liitekuvio 3. Estimoitu vaikutus työpäiviin ja osa-aikatyötä tekevien osuus ammattiryhmässä (TEM)

Huom. *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$, Ammattiluokitus 2010, tieto vuodelta t-1, muut työntekijät ryhmä sisältää ammattiluokituksen luokan 9, puuttuvat tai tuntemattomat jätetty pois taulukosta.

Liitetaulukko 5. Difference in differences maakunnittain naisille, kun selitettävänä hoitorahan saaminen, vuosittaiset työpäivät ja osa-aikatyön tekeminen

	hoitoraha			työpäivät			osa-aikatyö		
Maakunta	kerroin	keskivirhe	ka	kerroin	keskivirhe	ka	kerroin	keskivirhe	ka
Uusimaa	0.0138***	(0.00105)	0,06	1.248**	(0.519)	245,68	0.0184***	(0.00395)	0,22
Varsinais-Suomi	0.0132***	(0.00195)	0,05	-0.904	(1.043)	237,66	0.0204***	(0.00771)	0,20
Satakunta	0.0138***	(0.00274)	0,04	2.982*	(1.603)	222,73	0.0186	(0.0121)	0,23
Kanta-Häme	0.00861***	(0.00314)	0,05	2.558	(1.717)	241,39	0.0285**	(0.0121)	0,20
Pirkanmaa	0.0183***	(0.00184)	0,05	3.843***	(1.019)	227,64	0.0400***	(0.00722)	0,21
Päijät-Häme	0.0175***	(0.00301)	0,05	3.394**	(1.682)	223,66	0.0487***	(0.0128)	0,24
Kymenlaakso	0.0196***	(0.00327)	0,04	3.996**	(1.848)	218,78	0.0405***	(0.0139)	0,22
Etelä-Karjala	0.0142***	(0.00390)	0,04	3.296	(2.171)	228,41	0.0129	(0.0152)	0,22
Etelä-Savo	0.0144***	(0.00359)	0,05	0.800	(2.063)	227,88	0.00983	(0.0154)	0,25
Pohjois-Savo	0.0183***	(0.00272)	0,05	3.149**	(1.504)	223,06	0.0542***	(0.0113)	0,22
Pohjois-Karjala	0.0184***	(0.00333)	0,04	1.639	(1.929)	206,52	0.0501***	(0.0146)	0,23
Keski-Suomi	0.0102***	(0.00243)	0,04	2.199	(1.437)	210,75	0.0365***	(0.0110)	0,25
Etelä-Pohjanmaa	0.0171***	(0.00314)	0,05	3.097*	(1.681)	227,82	0.0295**	(0.0127)	0,25
Pohjanmaa	0.0164***	(0.00393)	0,09	-0.597	(1.582)	246,56	0.0101	(0.0133)	0,38
Keski-Pohjanmaa	0.0146***	(0.00486)	0,03	2.269	(2.860)	212,89	0.0851***	(0.0222)	0,28
Pohjois-Pohjanmaa	0.0140***	(0.00184)	0,04	2.390**	(1.138)	200,71	0.0323***	(0.00840)	0,23
Kainuu	0.0225***	(0.00507)	0,05	2.700	(2.867)	216,14	0.0735***	(0.0215)	0,26
Lappi	0.0118***	(0.00270)	0,03	5.751***	(1.893)	195,65	0.0236*	(0.0129)	0,20

Huom. keskivirheet sulkeissa, klusterointi henkilötasolla; käytössä kokonaisaineisto ja palkkarakenneaineisto osa-aikatyölle, Ahvenanmaa poistettu liian pienen havaintomäärän takia, ***p<0.01, ** p<0.0, * p<0.1. R2 työpäiville: minimi Keski-Pohjanmaa 0,577, maksimi Pohjois-Karjala 0,630, Uusimaa 0,627.

TIETOKAYTTOON.FI

